Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראָשען — הײַנט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צײַטונג

Nr. 262 | Łódź, Wtorek 12 listopada 1929 | ז'בּעטער יאָהרגאַנג | לאָדז דינסטאָג, ט' מרחשון תר"צ | 262

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

שטורעמס און פערפלייצונגען אין גאַנץ אייראָפּאַ

לאָנדאָן, 11. (ספּ. טעל.) אין קומבער-לאַנד האָט זונטאָג געבושעוועט אַ געוואַלדיגער שטורם, בעת וועלכען ס'האָט זיך אויך אָראָפּגעריסען אַ וואָלקען. פון פערשידענע פערמעס און פאָל-וואַרקען קומען אָן ידיעות וועגען גרויסע פערלוס-טען אין בהמות און פערד, אין איינינגע פאָלוואַר-קען איז אינגאַנצען פערניכטעט געוואָרען דער אינוועטאַר. אַ טייל פון דער באַהן-ליניע ניו-קאַסטלע-לאָנדאָן שטעהט אונטערן וואַסער. אין איינינגע ערטער האָט זיך אָראָפּגערוקט דער אונ-טערגעשווענקטער באָדען.

אָסלאָ, 11. (ספּ. טעל.) איבער דרום-נאָר-וועגיען האָט זיך געכטען אַריבערגעטראָגן אַ הוראַ-גאַן, וואָס האָט אָנגעמאַכט גרויסע שאָדענס אין דער טעלעגראַפען-נעץ אין אָסלאָ האָט דער שטורם אַראָפּגעריסען פון פיל דעכער די קוימענס. אַזאַ שטורם געדענקט מען נישט אין אָסלאָ זייט פיל-יאָהרען.

בעת'ן שטורם איז אויפ'ן ברעג ים געפאַלען אַ רעגען, און אין לאַנד — געדיכטער שניי.

רוים, 11 (אַ. ט. אז.) אין דער סביבה פון מעסינאַ האָט אַ גאַנצען טאָג געהערשט אַ שטורם, וואָס אַנ'עהנליכען געדענקט נישט קיינער פון דער אומגעגענד. אַלע טעלעגראַפישע און טעלעפאָנישע פערבינדונגען זענען צושטערט געוואָרען.

אויך איבער סאַרדיניען האָט זיך איבערגע-טראָגען אַ שטורם. די שטאָט מאַגטי איז אינגאַנ-צען פערפלייצט. די קאָמוניקאַציע קומט פאָר דורך שיפלעך.

ד"ר קורציוס דייטשער אויסערן-מיניסטער

בערלין, 11 (ספּ. טעל.) דער מלוכה-פּרעזידענט הינדענבורג האָט היינט אונטערגעשרי-בען די נאָמינאַציע פון ד"ר קורציוס אַלס דייטשער אויסערן מיניסטער. אויפ'ן אָרט פון ד"ר קורציוס איז אַלס מיניסטער פאַר ווירטשאַפט-ענינים בע-שטימט געוואָרען ד"ר וואַלדענהאַור.

געבוירען 6 יונגלעך מיטאַמאָל

לאָנדאָן, 11 (אַ.ט.אז.) אין שטעטעל גאַל-מעסבורי אין דרום-אַפריקאַ האָט אַ פרוי געבוירען 6 יונגלעך מיטאַמאָל. 3 פון זיי זענען באַלד גע-שטאָרבען.

ד"ר מאַגנעס פיהרט אַנ'אַקציע

וועגען ווייטגעהענדע הנחות פאַר די אַראַבער

תל-אביב, 11. (ספּ. טעל.) עס האָבען זיך דאָ פערשפּרייט שטאַרקע קלאַנגען, אַז ד"ר מאַגנעס פיהרט אָן אַנ'אַקציע פון זיינע פריינד אין אַמעריקאַ, וואָס בעצוועקט אַדורכצוקומען מיט די אַראַבער אויפ'ן גרונד פון ווייטגעהענדסטע הנחות. מען גיט איבער, אַז דער ענגלישער זשורנאַליסט פילבי, וואָס איז אַהערגעקומען די פאָריגע וואָך, האָט געהאַט וועגען דעם קאָנפערענצען מיט ד"ר מאַגנעס און מיט די פיהרער פון די אַראַבער און ער וועט אין לאָנדאָן פערמיטלען מכח די דאָזיגע פּלענער.

מען גיט איבער, אַז ד"ר ווייצמאַן וועט אין פערלויף פון איצטיגען חודש קומען קיין ארץ-ישראל, כדי צו ווירקען געגען דער דאָזיגער שעד-ליכער אַקציע.

זשאַבאָטינסקי קומט אויף זיכער קיין ארץ-ישראל סוף נאָוועמבער אויף 2 וואָכען צייט.

7 יודען ווערען געמשפט

פאַר פרובען ערמאָרדען אַנ'אַראַבער

ירושלים, 11. (יט"א, טעלעגראַפיש) אין חיפה זענען 7 יודען צוגעצויגען געוואָרען צו פערענטוואָרטליכקייט. זיי ווערען בעשולדיגט, אַז זיי האָבען געפרובט צו ערמאָרדען אַנ'אַראַבער.

אויסטראַליען מסכים אויפצונע-מען דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען

מיט סאָוויעט-רוסלאַנד

לאָנדאָן, 11. (א.ט.אז.) ווי עס ווערט מיט-געטיילט, האָט די אויסטראַלישע רעגירונג געגעבען איהר הסכם אויף דעם בעשלוס פון דער בריטי-שער רעגירונג וויעדער איינצושטעלען די בעציהונ-גען מיט די סאָוויעטען.

אנפראַגע אין ענגלישען פּאַרלאַמענט

וועגען דער קאָנצעסיע אויפ'ן ים-המלח

לאָנדאָן, 11. (יט"א טעלעגראַפיש). אין ענג-לישען פּאַרלאַמענט האָט אַ קאָנסערוואַטיווער דעפּוטאַט אנגעפרעגט וואָס איז מיט דער קאָנצעסיע פונ'ם ים-המלח. דער מיניסטער האָט געענטפערט אַז מיט אַ צייט צוריק האָט די פראַנצויזישע רעגירונג פאָרגעשלאָגען דעם ענין איבערצוגעבען צו דער ענטשיידונג פון האַאַגער טריבונאַל. די ענגלי-שע רעגירונג האָט דאַן דעם פאָרשלאַג אָפּגעוואָרפען. לעצטענס האָט זיך די פראַנצויזישע רעגירונג ווידער געווענדעט מיט'ן זעלבען פאָרשלאַג. די פראַגע ווערט איצט בעהאַנדעלט. ש

דרינגענדע אויפפאָדערונג!

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שטייגערונג פון די פרייזען אויף געננז, פאָדערן מיר אויף אַלע אונזערע מיטגלידער צו קומען אויף דער

אַלגעמיינער פערזאַמלונג

וואָס קומט פאָר היינט, דינסטאָג, דעם 12 נאָוועמבער ד. י., פּינקטליך 7 אַ זייגער אָוונד, אין לאָקאַל פון פעראיין וועגען דער פראַגע פון

בעשטימען אַ פּרייז אויף געבזענע הויטען

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג פון יוד. געפליגעל-הענדלער-פעראיין אין לאָדז. פּאָמאָרסקאַ 17.

בעקאַנטמאַכונג.

די לאַנגיעהריגע בעקעריי און צוקערניע א. פ.

נ. ווײַנבערג, פּיעטריקאָווער 38

טעל. 143-82

מאַכט בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז פון היינטיגען טאָג אָן, ווערט ווידער געבאַקען די בעקאַנטע מיט זייער גוטסקייט אווענד-זעמעל און אַנד. געבעקסען ווי אויך זעמטליכע קאָנדיטאַר-אויסאַרבייטונגען אין אַ גרויסען אויסוואַהל.

11635

בעקאַנטמאַכונג.

די אַלע גלויביגע, וועמען ס'קומט געלד ביי דער פירמע

ש. ה. דזשעווינסקי, וואָדזשיסלאַוו,

זאָלען זיך מעלדען אין זייערע אייגענע אינטע-רעסען היינט, דינסטאָג, פּינקטליך 7 אַ זייגער אָוונד אין סוחרים-פעראיין, פּיעטריקאָווער 10.

11625 — אַ גרופּע גלויביגע.

גרוסען פון בראַזיליען

נישט קענענדיג צוליב ווייניג צייט פּער-זענליך אָפּגעבען די גרוסען פאַר קרובים און בעקאַנטע פון בראַזיליען, פון וואַנען כ'בין פאַרגעסטערן געקומען, בעט איך די פּראָאינטערעסירטע צו מעלדען זיך צו מיר שריפטליך אָדער מינדליך אין אָזאָרקאָוו אָדער אין לאָדז

קאַרנבּראָט'ס צוקערניע, ציגעל-גאַס 33

(מאָנטאָג און דאָנערשטאָג)

שאול זשעפּקאָוויטש.

Łódzki Bank Depozytowy S. A.

לאָדזער דעפּאָזיטען-באַנק

אַקצ. געז.

לאָדז, פּיעטריקאָווער 5

נעהמט אָן פערצינזטע פקדונות (ווקלאַדען) אויף ביכלעך אין זלאָטעס און אין פרעמ-דע וואַלוטען פון 10 זלאָטעס אָן.

דאָס אויסצאָהלען קומט פאָר אויפ'ן ערש-טען פערלאַנג ביים פאָרשטעלען דאָס פקדונות-ביכעל.

Łódź, Piotrkowska 5

פאָלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

היינט, דינסטאָג, דעם 12 ד. ח. 30 8 אָוו. אין לאָקאַל פון דער ציוֹנ. אָרגאַניזאַציע (ציגעל-גאַס 4)

פאָרלעזונג

אויף ד. ט.: "די יודישע פערציהונגס-קונסט" פּרעלעגענט: קונסט-מאָלער פּראָפ. ח. כהנא.

איינגאַנג פריי! איינגאַנג פריי!

אַ האַרציגען מז"ט

ווינשען מיר אונזער ליבען זוהן, ברודער, שוואָגער און שוועגערין

שמואל נאָרדמאַן מ״ פרוי

צום געבורט פון זייער ליבען

זוהן

גדליהו נאָרדמאַן.
חיים ראָזענבלום און פרוי

Dr. med.

JULJUSZ BAUM

גינעקאָלאָג-אַקושער

צוריקגעקעהרט

צעגעלנ. 53, טעל. 16385.

עמפּפאַנג פון 4-6 נאָכט.

אַלס מיטגעפיהל און טרויער דריקען מיר אויס אַ האַרציגען טרייסט דער פאַמיליע ווײַנבערג צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער אונפערגעסליכען זוהן

נ"ע שלמה

יחיאל גינזבערג און פרוי.

עליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם

דערמיט ווערט בעקאַנט געמאַכט דער געעהרטער קונד-שאַפט, אַז די ביוראָ פון פערשטאָרבענעם

מאַנעלאַ ע"ה, 17 פּיעטריקאָווער 17

(זאַכאָדניאַ 52) איז ווייטער טעטיג און עס וועט אַלעס ווייטער ווי פריהער ערלעדיגט ווערען לויט דעם וואונש פון דער געעהרטער קונדשאַפט.—

605 — מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ.

Dr. med.

H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. היילט מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויסטאַל)

נעהמט אָן פון 8-10 און פון 5-8 אָוונד.

קוואַליפיצירטע

הערן-שניידער-געזעלען

קענען זיך מעלדען ביי א. ניעדזשוויעדזש, נאַרוטאָוויטשאַ 5

(דזשעלנאַ).

לאדזער סחורות קיין פארטוגאל

פערהאנדלונגען וועגען האנדעלס-טראקטאט צווישען פוילען און פארטוגאל

דער פערמיטלער איז א לאדזער יוד. אינזשינער סאמועל שווארץ

וו א ר ש א (יט״א) אין ווארשא האט לעצטענס געווייילט אינזש. סאמועל שווארץ פון ליסאבאן, א פוילישער יוד (סאמועל שווארץ איז א זוהן פון בעקאנטען יודישען עסקן און לאדזער נגיד, ה׳ ישכר שווארץ, א ברודער פון קונסט-מאלער מארעק שווארץ, די רעד.), וועלכער איז טעטיג ביים אנקניפען ענגערע ווירטשאפטליכע בעציהונגען צווישען פוילען און פארטוגאל. הגם פארטוגאל אליין צעהלט נישט מעהר ווי 6 מיליאן איינוואוינער, קען דאס לאנד צוזאמען מיט איהרע קאלאניעס אויסגענוצט ווערען אלס וויכטיגער אפזאץ-מארק פאר דער פוילישער אינדוסטריע, הויפטזעכליך פאר די לאדזער טעקסטיל-אויסארבייטונגען.

די פערהאנדלונגען צווישען פוילען און פארטוגאל האבען ביז איצט אנגעטראפען אויף געוויסע שוועריגקייטען צוליב די אימפארט-קאנטינגענטען, וואס פערפליכטען אין פוילען. לעצטענס האבען זיך אבער מיט דעם ענין פעראינטערעסירט איינינגע איינפלוס-רייכע פערזענליכקייטען און מיטגלידער פון „עקאנאמישען קאלעגיום" אין ליסאבאן, ווי דער פרעזעס פון דער יודישער קהלה אין ליסאבאן און דער רעדאקטאר פון דער צייטונג „סעקולא" ה׳ מאזעס אמזאלאק א. אנד., וועלכע פיהרען א פראפאגאנדע פאר שליסען דעם האנדעלס-טראקטאט מיט פוילען. דער דירעקטאר פון האנדעלס-דעפארטאמענט צערעיא האט בעפולמעכטיגט דעם אינזש. שווארץ מיטצוטיילען דעם פוילישען אמבאסאדאר און מאדריר מיניסטער פערלאווסקי, אז מצד פארטוגאל זענען נישטא קיין שום שטערונגען צו שליסען דעם האנדעלס-טראקטאט.

אינזש. שווארץ האט בעת זיין אויפענטהאלט אין ווארשא קאנפערירט וועגען דעם ענין מיט׳ן דירעקטאר פון האנדעלס-דעפארטאמענט ה׳ סאקאלאווסקי און מיט דעם דירעקטאר פאר האנדעלס-טראקטאטען ה׳ גינטער. איינגיכע וועלען קיין ליסאבאן אפפאהרען איינינגע בעאמטע מיט׳ן צוועק צו-אייילען דאס שליסען דעם האנדעלס-טראקטאט. פון פוילען קיין פארטוגאל קען מען אין דער ערשטער רייה עקספארטירען טעקסטיל-אויסארבייטונגען, קוילען, האלץ, תבואה, מעטאל און קאלאניאל-אויסארבייטונגען א. א. וו. פון פארטוגאל קיין פוילען קענען אימפארטירט ווערען: קארקעןהאלץ, סארדינען, רויה-קאקאא, אייל, קאווע, קאלאניאל-ארטיקלען און ד. גל.

פייערונג פאר יודישע מיליטער-לייט אין ווארשא

לכבוד דער אונאפהענגיגקייט פון פוילען.

וו א ר ש א, 11 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין נאזשיק׳ס שוהל איז היינט פארגעקומען א פייערליכע גאטעס-דינסט פאר די יודישע אפיצירען און זעלנער פון ווארשעווער גארניזאן לכבוד דעם אפהענגיגקייטס-יום טוב. א געלעגענהייטס-רעדע האט געהאלטען פאלקאוויק מיזעס.

שוהלען פערוואנדעלט אין ארבייטער-קלובען

אין מאסקווע איז איצט געבליבען די איינציגע כאר-שוהל

מ א ס ק ו ו ע, 11 (י. ט. א) אין משך פון לעצטען חודש זענען פיפצעהן שוהלען פערוואנדעלט געווארען אין ארבייטער-קלובען.

מ א ס ק ו ו ע, 11 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) לעצטענס זענען אין מאסקווע קאנפיסקירט געווארען נאך 5 שוהלען. צווישען זיי אויך די שוהל „עבריה", איצט איז געבליבען אין מאסקווע נאר די איינציגע כאר-שוהל.

אנ׳אטענטאט אויף מוסאליני׳ן

וועגען וועלכען קיינער האט נישט געוואוסט

ל א נ ד א ן, 11. (ספ. טעל.) דער היינטיגער „דיילי טעלעגראף" ברענגט א סענסאציאנעלע ידיעה, דאס מיט א חודש צוריק איז אויף מוסאליני׳ן אין רוים אויסגעפיהרט געווארען אנ׳אטענטאט. מען האט געשאסען אויף איהם עטליכע מאל נאר די קוילען האבען נישט געטראפען.

דער פאשיסטישער צענזור איז געלונגען דעם גאנצען פאקט צו פערשווייגען.

ערמארדעט דעם פאליצי-פרע-זידענט אין טריעסט

ט ר י ע ס ט, 11. (א. ט .א.) מאנטאג בייטאג האט א שטעלפערטרעטענדער פאליצי-קאמיסאר צוליב סבות וואס זענען נאך ביז איצט נישט פעסט-געשטעלט געווארען, געשאסען אויפ׳ן הויגען פאליצי-פרעזידענט שטאלאצ.

דער אטענטאט איז געשעהען ביים אריינגאנג אין פאליצי פרעזידיום, ווען דער פאליצי פרעזידענט האט פערלאזט די געבוידע. די צוויי קוילען האבען געטראפען דעם פאליצי-פרעזידענט און ער איז געפאלען טויט אויפ׳ן ארט.

פוילישע ליקווידאציע-קאמיסיע

פראצעסירט אויס א „כתר" פאר דער בראדער שוהל

ל ע מ ב ע ר ג. (י. ט. א.) אין דער וועלט-מלחמה, בשעת דער געוו. קייזער קארל איז געווען אין בראד, איז א הם שטארק גע׳פועלן געווארען אנ׳אלטע-טימליכער „כתר תורה" פון דער בראדער שוהל. אויף דעם וואונש פון קייזער קארל האט מען דעם כתר אריבער-געפיהרט אין דער קייזעןליכער שאץ-קאמער קיין ווין. נאך דעם קריג האבען זיך די בראדער יודען געווענדעט צו דער פוילישער ליקווידאציע-קאמיסיע מיט דער בקשה, אז צווישען די צוגענומענע קונסט-זאכען, וואס די קאמיסיע וועט צוריק פערלאנגען פון עסטרייך, זאל זי אויך פאדערן דעם ווערטפולען „כתר".

איצט איז געקומען די ידיעה, אז דער ליקווידאציע-קאמיסיע איז געלונגען צוריק צו בעקומען דעם כתר פון עסטרייך און זי וועט איהם צוריקשיקען אין דער בראדער שוהל.

נייער ארגאן פון „ווירטשאפט-ליכען בלאק" אין לעמבערג

ל ע מ ב ע ר ג. (י. ט. א.) א גרופע פוילישע קאפיטאליסטען בראש מיט דעם געוו. לעמבערגער פאליציי דירעקטאר ויינלענדער, ווי אויך א יידישע גרופע פון דעם ווירטשאפטליכען בלאק, וואס בעקעמפט אין דער קהלה די ציוניסטען, האט אבגעקויפט די פוילישע טעגליכע צייטונג „גאזעטא פאראננא". ווי עס ווייזט אויס, וועט די צייטונג זיין דער ארגאן פון די סאנאציע-קרייזען און גלייכצייטיג פון „ווירטשאפטליכען בלאק".

רעזולטאט פון די קהלה-וואהלען אין פראג

פ ר א ג, 11 (טעלעגראפיש דורך (י.ט.א.) נעכטען זענען דא פארגעקומען וואהלען צו דער יודישער קהלה. די טשעכא-יודישע פארטיי (אסימי-לאטא׳רען האט בעקומען 8 מאנדאטען (ביז איצט 6), די דעמאקראטען 6 מאנדאטען (ביז איצט 8). יודיש-נאציאנאלע פארטיי 5, מיטלשטאנד און ארטאדאקסען 2, פארשריטליכע 1, פועלי-ציון 1.

דאס רעכט אויף ברויט-קארטלעך אין מאסקווע

מ א ס ק ו ו ע, (יט״א) דער פערבאנד פון די קאאפעראטיווען אין מאסקווע וואס רעגולירט דעם ברויט-פערקויף פאר דער בעפעלקערונג, האט מיט-געטיילט, אז האנדווערקער, וואס צאהלען מעהר ווי 24 רובעל א יאהר שטייערן, פערלירען איצט זייערע רעכט צו בעקומען ברויט-קארטלעך און וועלען אין דער צוקונפט קיין ברויט פון די קאאפעראטיווען נישט קריגען. די דאזיגע מעלדונג וועט אנ-ריהרען א זעהר גרויסע צאהל יודישע האנדווערקער אין מאסקווא.

פעראייניגונגס-קאנפערענץ פון דער פאלקס-פארטיי

געוועהלט אנ׳ארגאניזיר-קאמיסיע, וואס זאל פארבערייטען דעם לאנדעס-צוזאמענפאהר

ל ו ב ל י ן, 11. (יט״א טעלעפאניש) נעכטען האט זיך אין לובלין געעפענט די פעראייניגונגס-קאנפערענץ פון די פאלקיסטישע גרופען און פוי-לען, די קאנפערענץ האט געעפענט רער. סטופניצקי, דעם פארזיץ האט געפיהרט ארוו. סגרי׳ן. אין פרע-זידיום איז אויך געוועהלט געווארען דער לאדזער רעלעגאט ארוו. ווייצמאן.

רער. סטופניצקי האט געהאלטען דעם פער-איינינגונגס-רעפעראט און האט זיך ארויסגעזאגט פאר אנטיילנעהמען אין דער יודישער אגענץ.

ש. פיבער האט געהאלטען א רעפעראט וועגען דער ווירטשאפטליכער לאגע אין לאנד. ד״ר שאבאר האט זיך ארויסגעזאגט געגען אנטיילנעהמען אין דער אגענץ און האט פראטעסטירט געגען יודישען „קאלא" וואס האט זיך אנגעאושירט אין קאמף געגען דער יודישער שול.

ארוו. ווייצמאן האט זיך ארויסגעזאגט, אז דאס פראגראם פון דער פאלקס-פארטיי דארף זיך שטיצען אויף דער לאנדעס-פאליטיק, ער איז געגען דער יודישער אגענץ.

ביי די קולטור-דעבאטען האט זיך א טייל רע-לעגאטען ארויסגעזאגט פאר צ.י.ש.א. און א טייל פאר „שול-קולט".

נאך די דעבאטען איז פראקלאמירט געווארען די פעראייניגונג פון אלע פאלקיסטישע גרופען אין לאנד, די בעזונדערע ראטען און עקזעקוטיווען ווערען אויפגעלעזט און אין דער נאהענטסטער צייט וועט צוזאמענגערופען ווערען א לאנדעס-צוזאמענ-פאהר פון דער פאלקס-פארטיי. צו דעם צוועק איז געשאפען געווארען אנ׳ארגאניזיר-קאמיסיע, אין וועלכער ס׳איז אויך אריין דער לאדזער רעלעגאט ארוו. ווייצמאן.

וועגען דער יודישער אגענץ און וועגען דער לאנדעס-פאליטיק זענען קיין רעזאלוציעס נישט אנ-גענומען געווארען. ס׳איז אנגענומען געווארען א פראטעסט-רעזאלוציע געגען דעם אנפאל אויף די יודישע שולען און ס׳איז אויסגעדריקט געווארען א וואונש, אז וואו ס׳איז מעגליך זאלען די פערטרעטער פון דער פאלקס-פארטיי אריינטרעטען אין דער אנפיהרונג פון די צ.י.ש.א.-שולען.

נאכ׳ן שלוס פון דער קאנפערענץ איז פאר-געקומען א באנקעט.

„וואהלען" אין מעקסיקא

נ י ו־י א ר ק, 11. (ספ. טעל.) אין צוזאמענהאנג מיט די וואהלען פון א מעקסיקאנער פרעזידענט, וואס דארפען פארקומען דעם 17. נאוועמבער איז אויף די גאסען פון דער שטאט מעקסיקא פארגע-קומען א צוזאמענשטויס צווישען די אנהענגער פון די ביידע הויפט קאנדידאטען די פאליציי האט זיך אריינגעמישט און פונאנדערגעטריבען דעם המון. אין א פאר שעה שפעטער האבען די אנהענגער פון וואסקאנסעלאנא אונטערגעצינדען די הויפט קוואר-טיר פון די רובינאניסטען. די ברענענדע געביירע איז ארומגערינגעלט געווארען און מ׳האט צו איהר נישט צוגעלאזט די פייערלעשער. דאס גאנצע הויז מיט אלע ביוראאיינריכטונגען האט אפגעברענט אויף קויהל. בעת די געשלעגען זענען 3 פערזאן אומגעקומען און 15 שווער פערוואונדעט געווארען. צווישען די שווער-פערוואונדעטע געפינט זיך דער מעקסיקאנישער פאליציי-פרעזידענט.

באהן-קאטאסטראפע מיט 15 פערוואונדעטע

אויף דער ליניע קראקא—לובלין

ק ר א ק א, 11. (טעלעפאניש) היינט 7 א זייגער פארטאג איז פאר דער סטאציע פיעשאנאוו פאר-געקומען א גרויסע באהן-קאטאסטראפע. דער צוג קראקא-לובלין האט זיך צוזאמענגעשטויסען מיט׳ן מאטאר-צוג קראקא-וויעליטשקא. א דאנק דער אר-יענטאציע פון מאשיניסט זענען די רעזולטאטען פון דער קאטאסטראפע נישט אזוי שרעקליך, ווי זיי האבען געקאנט זיין, דאך זענען 15 פערזאן געווארען פערוואונדעט. די לאקאמאטיווען און איינינגע וואגאנען זענען פערניכטעט.

אויף דער ליניע קראקא-לובלין איז די באהן-בעוועגונג געווען איבערגעריסען אין משך פון 3 שעה.

Dr. med. STUPEL
12 Szkolna 12
ספעציאליסט פאר הויט-, האר און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, לישיי און ראק, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענד

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פראצאחניע פון וועטמנינע קראפפעדיש אפאראטען, ווי: קלעדקעס, אויף פלאטפוסען, קונסט-ליגע פיס, גארסעטען א. ז. ו. נעהמט אן פון 5—7 אוו.
צווריי נעקעהרט

איז דער ראלע פון אפיציר
אין דער שעהנער ארצי-שפאנענדער קאמעדיע א. נ.:
HARRY LIEDTKE
היינט און פאלג. טעג!
„די צירק-פירשטין"
HILDA ROSCH — אין די הויפטראלען: —
M .WINKELSTERN
FRITZ KAMPERS
אין די הויפטראלען:
Dita Parlo i Włodzimierz Gajdarow
נעכסטער פראגראם: דער אונטער דער מאסקע

Kino Spółdzielni
Sienkiewicza 40.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יו״ט 12 בייטאג לעצט. סעאנס 10 אוו. אויפ׳ן ערשטען סעאנס — זענען די פרייזען פערקלענערט.

מעכטיגע דראמע מיט
DOLORES DEL RIO (Pantera) פאנטערא (1
אין דער הויפטראלע.
היינט און פאלג. טעג! גרויסער דאפעלטער פראגראם!
א פרעהליכע קאמעדיע. קאנדידאט אויף יענער וועלט (2
נעכסטער פראגראם: „ראספוטיז און די פרויען"

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26, ביים פלאץ קאשטשעלני
פערשטארקטער ארקעסטער.
בעמ.: בעת דער פויזע קאנצערט פון ניגאנטישע מארקאני-ראדיא.

לאָדז. 12 נאוועמבער 1929

„נייער פאלקסבלאט“

לאָדז. 12 נאוועמבער 1929

פאַרוואָס
דער אנטיסעמיטיזם אין רוסלאנד

דרייצעהן יאהר נאך דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע בליהט נאך אלץ אין סאוויעט־רוסלאנד דער ניפטיגער דאָרן פון אנטיסעמיטיזם. עס הערען נישט אויף צו קומען נאכריכטען פון שרעקליכע פארדרייען געגען די יודען אין די שטעט, און די דערפער.

אין מינסק האבען אנטיסעמיטישע ארבייטערינס געפיינינט א יודישע פרוי אויף אן אופן, וועגען וועלכען עס לאזט זיך גאר נישט רעדען. דערביי האבען די מענער־ארבייטער — צווישען זיי קאמוניסטען — אפגעקוקט. קיינער איז נישט געקומען צו הילף דער אומגליקליכער.

אין מאסקווע זענען פיער אינזשעניערען געשלאגען געווארען פון ארבייטער אין מיטען גאס אונטער דעם בעקאנטען געשריי: „שלאגט יודען און ראטעוועט רוסלאנד!“

אין דעם דארף רעפקא, מאהילעווער געגענט, זענען צוויי עלטערע יודישע אלמנות, וואס האבען זיך ערנעהרט דורך ארבייט, בעפאלען געווארען פון קריסטליכע פויערטעס און נאר וואס געשלאגען געווארען. בלויז דורך א צופאל זענען זיי אפגעראטעוועט געווארען פון א מאוימ'דיגען טויט — פערברענט צו ווערען לעבעדיגערהייט.

אט די פאקטען זענען נישט קיין אויסנאהם. אין א משך פון בלויז איין חודש וואלט מען געקאנט אנצעהלען פיל מעהר.

די יודישע עפענטליכקייט פון דער וועלט מוז שטעהן געפלעפט ענטגעגען אט די אומאויפהערליכע בעווייזען פון א ווילדען בפירוש צארישען אנטיסעמיטיזם, וואס איז נאך שטארק פערווארצעלט אין דעם לאנד פון סאציאלער רעוואלוציע.

קיינער קאן נישט בעשולדיגען די סאוויעט־רעגירונג אין פיהרען אן אנטיסעמיטישע פאליטיק. דאס איז דער חילוק צווישען דער איצטיגער רעגירונג און דער צארישער. צו שטיצען אנטיסעמיטיזם האלט, הגם אלע אנדערע וויכטיגע בעטראכטונגען, געמיינט דעם שנעלען סוף פון דער סאוויעט־רעגירונג נופא. די אנטיסעמיטישע פאלען זענען נישט קיין ארגאניזירטע „פון אויבען“, נישט קיין רעזולטאט פון וועלכער ס'איז אפיציעלער פאליטיק. זיי קומען פון אונטען. זיי פרעכען אויס פון די טיפענישען פון די פאלקס־מאסען נופא. זיי זענען „נאטירליכע“ ערשיינונגען. אבער דאס מאכט די זאך נישט לייכטער. דאס אומגליק איז צוליב דעם אפשר נאך גרעסער. ווארים אמאל האט מען זיך געקאנט טרייסטען, אז עס נישט די ווילדע פאראד־רעגירונג פון דער דעספאטישער מאנארכיע, וואלט קיין שנאה צו יודען נישט געווען. איצט איז אבער די טרייסט נישטא. דאס פאלק אליין איז אין א גרויסער מאס אנטיסעמיטיש. און די פראגע איז: פארוואס?

דער ענטפער אויף אט דער פראגע ליגט דער עיקר אין פאלגענדען:

די דאס־פראפאגאנדע געהט אויפ'ן אדרעס פון בורזשוי, נעפמאן, קלענסטען און ארימסטען הענדלער. די רעוואלוציע האט דעקלאסירט הונדערטער טויזענטער יודען. די אויפבוי־ארבייט האט נישט בעוויזען צו געבען פראדוקטיווע בעשעפטיגונג דעם גרעסטען רוב פון אט די פארענלאזע. זיי מוזען נאך זיין „בורזשויען“ — וואס זעהר אפט מיינט דאס — מענשען וואס שטארבען פון הונגער פון זייער „האנדעל“, פון זייער „קאפיטאליסטישער טעטיגקייט“. אין די אויגען פון דעם פערפראפאגאנדירטען המון זענען די מעהרסטע יודען, מייסטענס אומגליקליכע, דערשלאגענע קבצנים, נאך אלץ עקספלואטאטארען, שונאים פון די ארבייטענדיגע מאסען.

ביי אזעלכע אומשטענדען מוז עקזיסטירען און בליהען דער אנטיסעמיטיזם.

ער איז דא, ער בליהט גיפטיג און טיריש. און די סאוויעטישע רעגירונגס־ארגאנען מוזען פערטראכטען זיך און עפעס טון — ממשות'דיגעס, ראדיקאלעס.

נ. ט.

—=:8:=—

ענדעציע און פ.פ.ס.
דער געצוואונגענער שידוך.—וואס בינדט זיי צונויף און וואס טיילט זיי פונאנדער

די סאציאליסטען און ענדעקעס זענען ווייט איינער פון אנדערען כרחוק מזרח ממערב. די פאר ליטישע אומשטענדען אין לאנד האבען אבער גע־בראכט דערצו, אז זיי זאלען זיך נעפינען איין איינ־לאגער, אין דער אפאזיציע געגען דער סאנאציע און נאך מאי־רעגירונג, סיי די סאציאליסטען, סיי די ענדעקעס האבען דערפון גרויסע צרות. ביי יעדער געלעגענהייט ווערט זיי דורך דעם געמיינזאמען נעגנער פאר־געווארפען די אומנאטירליכע פערהעלט־נעניש.

„ביי יעדער געלעגענהייט קלאגט זיך די ענדעקישע „גאזעטא ווארשאווסקא“, אז באלד נאך די נאראדאווע פארטיי ווייזט אן אויף איהר אביעקטיוו־נעגעלער שטעלונג צו דעם איצטיגען רעגירונגס־סיסטעם (און געלעגענהייטען דערצו פעהלען נישט), פאלט דערויף פון דער סאנאציע־פרעסע (דער פאראוואורף: „הייסט עס, די ענדעציע פערבינדט זיך מיט די סאציאליסטען! די ענדעציע געהט האנד ביי האנד מיט די פ.פ.ס.!“

די ציטונג איז צופרידען, וואס „ראבאטניק“ נופא פעמיהט זיך צו צושטערען די מספערשטענדעניש פון דעם פונקט און ציטירט פון דעם סאציאליסטישען ארגאן די אפקלערונג: אז די „רזעץ פאלסקי“ רופט אז די ארגאנען פון פ.פ.ס., נ.ד. און כ.ד. א נישט צוזאמענשטעלטער כאר“, דארף מען איהם דערויף ענטפערען, אז דאס זענען דריי בעזונדערע פארטייען, וועלכע האבען איצט צווישען זיך בלויז אזוי פיל געמיינזאמעס, וואס זיי בעקעמפען די איצטיגע רעגירונג פאר דער גרויסער מאס אומגערעכ־טיגקייט, וועלכע די ראזינע רעגירונג פערשפרייט איבער'ן לאנד, אבער די צילען פון די ראזינע זענען גאנץ נעגענגעזעצליכע“.

„גאזעטא ווארשאווסקא“ פון איהר זייט שטרייכט בולט'ער אונטער די גרעניץ־ליניע.

„באמת פון די סאציאליסטען טיילט אונז א אלצדינג: סיי די פערנאנגענהייט, סיי די צוקונפט, סיי דער לויפענדער פאליטישער פראגראם און די אלגעמיינסטע יסודות פון דער אידעאלאגיע, אבער א טעות האבען די יעניגע, וועלכע מיינען, אז אויף „צו להכעיס“ די סאציאליסטען וועלען מיר קאנען מיט עפעס ענדערען אונזער בעציהונג צו דער סאנאציע, אונזער פרינציפיעלען קוק אויף כבוד, עהרליכקייט און רעכט“.

„מיר אלע טאנצען נאך א געהיימנישפולען נגון, געשפילט ערגעץ ווייט פון אנ'אומזיכטבארען שפילער“
פראָפ. איינשטיין וועגען קריסטוס'ן נאציאָנאליזם און רעליגיע

דער זשורנאל „סאטורדעי איווענינג פאסט“ דרוקט אנ'אינטערוויו, וואס דער אמעריקאנער דיכטער און שריפטשטעלער דזשארדזש סילוועסטער ווירעק האט געהאט מיט דעם בערימטען וויסענשאפטסמאן אלבערט איינשטיין.

נערעדט האבען זיי וועגען א סך זאכען, וואס האבען צו טון מיט איינשטיינ'ס פערזענליכען לעבען און מיט זיינע אנשויאונגען, וועגען פערשידענע מאדערנע פראבלעמען. איינע פון די זאכען, אויף וועלכע דער געשפרעך האט זיך אפגעשטעלט בעזונ־דערס לאנג איז די פראגע פון איינשטיינ'ס בעציהונג צום יודישען נאציאנאליזם. מיר וועלען דא איבער־געבען די פראגען וואס ווירעק האט געגעבען דעם איינשטיינ'ען געשטעלט און די אנטווארטען, וואס איינשטיין האט אויף די פראגען געגעבען. אט זע־נען זיי:

— אויף ווי ווייט זייט איהר בעאיינפלוסט פון קריסטענטום? — פרעגט ווירעק.

— אלס א קינד ענטפערט איינשטיין, האב איך געלערנט דעם חומש און דעם תלמוד. איך בין א יוד, אבער איך בין בעצויבערט פון דער ליכטיגער געשטאלט פון יעזוס'ען.

— האט איהר געלעזען לודוויג'ס בוך וועגען יעזוס'ן?

— לודוויג'ס יעזוס איז פלאך. יעזוס איז א צו גרויסע פיגור, אז די פעדער פון א פראזער־מאכער זאל איהם קאנען מאהלען. קיין מענש קען זיך נישט ספראווען מיט קריסטענטום דורך בע־נוצען ווערטלעך.

— גלויבט איהר אין דער היסטארישער ווירקליכקייט פון יעזוס'ן, אז יעזוס האט ווירקליך עקזיסטירט?

— אהן צווייפעל. קיינער קען נישט לעזען דעם נייעם טעסטאמענט, נישט פיהלענדיג די אנ־וועזנהייט פון יעזוס', זיין פערזענליכקייט שלאגט אין יעדען ווארט. אנ'אויסגעטראכטער מענש קען נישט זיין אנגעפיהלט מיט אזא לעבען.

— בעטראכט איהר זיך אלס א דייטש אדער אלס א יוד? — האט איהם ווירעק ווייטער געפרעגט.

— עס איז מעגליך צו זיין ביידע זאכען, האט איינשטיין געענטפערט. איך בעטראכט זיך פאר א מענשען. נאציאנאליזם איז א קינדער־קראנק־הייט, עס איז די מאזלען פון דער מענשהייט.

— אויב אזוי, טא ווי בערעכטיגט איהר דעם יודישען נאציאנאליזם?

— איך שטיץ דעם ציוניזם טראץ דעם, וואס דער ציוניזם איז א נאציאנאלער עקספערימענט. איך שטיץ עס דערפאר וואס עס גיט אונז יודען א געמיינשאפטליכען אינטערעס. אונזער נאציאנאל־ליזם איז נישט קיין געפאהר פאר אנדערע פעלקער. ציון איז צו קליין, אז עס זאל זיך דארטען ענטוויקלען אימפעריאליסטישע אמביציעס.

— הייסט עס, אז איהר גלויבט נישט אין אסימילאציע?

— מיר יודען פאכען זיך צו שנעל צו אומשטענ־דען. מיר זענען צו גיריג מקריב צו זיין אונזערע ספעציעלע אייגענשאפטען, כדי צו זיין גלייך מיט אנדערע.

— ברענגט נישט אסימילאציע מעהר גליק פאר מענשען?

— ניין, אין דער מאדערנער ציוויליזאציע איז דער יוד גליקליכער ווען ער פערבלייבט א יוד.

— בעטראכט איהר רעליגיע אלס דעם בונד, וועלכער האלט די יודישע קינדער צוזאמען?

— איך גלויב נישט, אז רעליגיע איז דער וויכ־טיגסטער עלעמענט. מיר זענען פעראייניגט מעהר דורך די טראדיציעס וואס געהן אריבער בירושה פון עלטערן צו קינדער, וועלכע דאס קינד זויגט איין מיט דער מוטער'ס מילך... אנדערע פעלקער קולטיווירען זייערע אייגענע טראדיציעס. ס'איז נישטא קיין אורזאכע פארוואס מיר זאלען מקריב זיין אונ־זערע, ווען אלע מענשען ווערען סטאנדארדיזירט, אויסגעגליכען פערלירט דאס לעבען זיין טעם. ווען איהר נעמט אוועק פון דער פאלקסגרופע איהרע ספעציעלע טראדיציעס, מאכט איהר פון דער גאנ־צער וועלט איין גרויסע פארד פאבריק. איך גלויב, אז עס איז גוט צו האבען סטאנדארדיזאציע און אויטאמאבילען אבער איך גלויב נישט, אז דאס איז גוט פאר מענשען.

רעדענדיג וועגען זיך אליין, האט איינשטיין געזאגט דאס פאלגענדע:

„איך פיהל זיך גליקליך, ווייל איך פאדער קיין זאך נישט פון קיינעם. איך קימער זיך נישט וועגען געלד. דעקאראציעס, טיטולען, אויסצייכענונגען האבען פאר מיר קיין בעדייטונג נישט, איך האב נישט קיין פערלאנג נאך לויב־געזאנגען. די איינציגע זאך, וואס פערשאפט מיר פערגעניגען אויסער מיין ארבייט, מיין פידעל און מיין זעגעל שיף איז די אפ־שעצונג פון מיינע מיטארבייטער“.

— אייער בעשיידענהייט, האט ווירעק געזאגט, איז לויבענסווירדיג.

— ניין, האט איינשטיין געענטפערט, מיר קומט דערפאר נישט קיין דאנק. יעדער זאך ווערט בעשטימט פון אנפאנג ביז'ן סוף דורך כחות, איבער וועלכע מיר האבען קיין קאנטראל נישט. זיי ווערען בעשטימט פאר דעם מילב אזוי גוט ווי פאר דעם שטערן. דער מענש, די פלאנץ און פעלד, דער שטויב פון די הימלען, מיר אלע טאנצען נאך א געהיימניספולען ניגון, וואס ווערט געשפילט ער־געץ ווייט פון אנ'אומזיכטבארען שפילער“.

בעקאנטער ענגלישער אראבער־פריינד אנגעקומען קיין א״י

ירושלים (יט״א) דא איז אנגעקומען דער בעקאנטער ענגלישער אראבער־פריינד קאפיטאן נארדאן קענינג, וועלכער האלט אפ בעראטונגען מיט די אראבישע פאליטיקער וועגען דער לאגע אין ארץ־ישראל.

אין א בריף, וועלכען קאפיטאן נארדאן קענינג האט פערעפענטליכט אין „פאלעסטיין בולעטין“ ווערט צוו. אנד. געזאגט: פיל פון מיינע פריינד זענען דער'הרג'עט געווארען אין נאמען פון גערעכטיגקייט. דער פרינציפ פון גערעכטיגקייט איז איינער פון די זיילען פון דער ענגלישער אימפעריע. איך בין דער־ריבער פעראינטערעסירט זיך צו בעקענען מיט דער לאגע אין ארץ־ישראל און די שכנות'דיגע לענדער“.

יודישע עמיגראציע פון ראטען־רוסלאנד פערגרעסערט זיך

ריגע (יט״א) פאר דער לעצטער צייט האט זיך בעדייטענד פערגרעסערט די יודישע עמיגראציע פון ראטען־רוסלאנד. אין דער צייט, ווען מיט א פאר חדשים צוריק פלעגען דורך ריגע דורכפאהרען בלויז צו 25–50 יודישע עמיגראנטען א חודש פון רוסלאנד, בעטרעפט איצט שוין זייער צאהל ביז 300 א חודש. דער וואוקס פון דער צאהל יודישע עמי־גראנטען ערקלערט זיך דערמיט, וואס די ראטען־רעגירונג האט ווידער אנגעהויבען ארויסגעבען אויס־לענדישע פעסער, וואס זי האט פריהער געראט אבגעשבעלט.

70־יעהריגער געבורטסטאג
פון בעקאנטען געלעהרטען און פובליציסט פראָפ. לודוויג שטיין

בערלין (יט״א) די טעג פייערט זיין 70־יעהריגע געבורטס־טאג דער בעקאנטער געלעהר־טער און פאליטישער שריפטשטעלער פראפ. לודוויג שטיין.

פראפ. שטיין שטאמט פון אונגארן און האט אין זיין יוגענד בעזוכט די ישיבה אין מאטערסדארף. נאכ'ן ענדיגען די גימנאזיע אין האלאנד האט פראפ. שטיין שטודירט אויפ'ן בערלינער אוניווערזיטעט, און גלייכצייטיג בעזוכט דעם ראבינער־סעמינאר פון ד״ר הילדעסהיימער. נאך דעם ווי ער האט זיך דאקטאריזירט אין האלע, האט ער פערנומען א געוויסע צייט דעם ראבינער־פאסטען אין בערלין. שפעטער איז ער בעשטימט געווארען אלס דאצענט אין צוריך און נאכהער אלס פראפעסאר אין בערן. אין יאהר 1914 האט זיך פראפ. שטיין בעזעצט אין בערלין, וואו ער האט אנגעהויבען צו שפילען א וויכטיגע ראל אין געזעלשאפטליכען לעבען און האט פערנו־מען איינע פון די הויפט־ערטער אין דער דייטשער פובליציסטיק.

פראפ. לודוויג שטיין האט פערעפענטליכט אין דער אולשטיין־פרעסע ארטיקלען אונטער'ן פסעוודאנים „דיפלאמאטיקוס“, וואס פלעגען אויפגענו־מען ווערען מיט גרויס אויפועהן. שפעטער האט פראפ. שטיין געשאפען די גרויסע צייטשריפט פאר אינטערנאציאנאלער פאליטיק, וויסענשאפט און ווירט־שאפט „נארד און זיד“.

די „אָרט“־קאָנפערענץ אין בעסאראַביען
נייע 130 העקטאר ערד פאַר יודישער קאלאניזאציע

קישינעוו (יט״א) דא איז פארגעקומען די יעהרליכע קאנפערענץ פון „ארט“ אין בעסאראביען מיט'ן אנטייל פון פיל דעלעגאטען פון די יודישע קאלאניעס. פון בעריכט איז צו זעהן, אז אין פער־גאנגענעם יאהר האבען די הוצאות אויף קאלאניזאצ־יאנס־צוועקען בעטראפען 1,377,000 ליי. עס זענען איינגעקויפט געווארען פאר די יודישע קאלאניסטען נייע 230 העקטאר ערד. פיל אויפמערקזאמקייט איז געווידמעט געווארען ווייןפלאנצונגען און טאבאק פלאנטאציעס. בעת די לעצטע אונגערעטנישען זע־נען די יודישע קאלאניסטען געשטיצט געווארען מיט קרעדיט. דער „ארט“ האלט אויס אין בעסאראביען 10 פראפעסיאנעלע שולען מיט 500 שילער און א רייהע ערגענצונגס־קורסען. אין דער דיסקוסיע, וואס האט זיך ענטוויקעלט נאך דעם בעריכט, איז אנגעג־וויזען געווארען אויף דער נויטווענדיגקייט צו הייבען דעם טעכנישען ניווא פון יודישען האנדווערקערטום. לסוף איז געוועהלט געווארען א נייער צענטראל־קאמיטעט פון 19 פערזאן.

—

געמישטע חתונות ביי יודען אין לעטלאַנד
גרעסערער צוואוקס פון דער יודישער בעפעלקערונג

ריגע (יט״א) לויט די אפיציעלע סטאטיסטישע דאטען זענען אין משך פון יאהר 1928 ביי די יודען אין ריגע רעגיסטרירט געווארען 62 געמישטע חתונות (36 יודישע פרויען האבען חתונה געהאט מיט קריס־טען און 23 יודישע יונגעלייט מיט קריסטינס).

עס איז אינטערעסאנט, אז אין פרט פון נאַ־טירליכען צוואוקס שטעהט די יודישע בעפעלקערונג אין ריגע אויפ'ן ערשטען ארט לגבי דער איבעריגער בעפעלקערונג. אין יאהר 1928 זענען ביי די יודען אין ריגע אויף 701 געבורטען רעגיסטרירט גע־ווארען 437 טויט־פאלען, אין דער צייט, ווען למשל ביי די דייטשען זענען אויף 3 טויט־פאלען געווען בלויז 2 געבורטען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

יוזעף קוויאטעקס מוטער דערצעהלט וועגען איהר העלדישען זוהן

די מוטער וואוינט אין לאדז צוזאמען מיט איהר טאכטער

וואס יוזעפס שוועסטער זאגט וועגען איהר ברודערס בעציהונג צו יודען

די גאנצע פוילישע פרעסע פערהערליכט איצט די פערזאן פון פערשטארבענעם יוזעף קוויאטעק, וועלכער איז געווען איינער פון די אקטיווסטע קעמפער פאר דער פוילישער אומאבהענגיגקייט, איינער פון די מוטיגסטע און דרייסטע קעמפער פאר א פרייע גרויס-פוילען; איינער פון די, וועלכער איז יאהרען-לאנג געשטאנען ביי דער ארבייט אקסעל ביי אקסעל מיט דעם בויער פון זעלבסטשטענדיגען פוילען, יוזעף פילסודסקי.

אין צוזאמענהאנג מיט דער פייערונג פון פוילישען אומאבהענגיגקייטס-יובילעאום, און מיט דעם 25-טען יאהר-טאג פון דער ערשטער בעוואפענטער מאניפעסטאציע געגען דער צארישער אקופאציע אין פוילען, האט מען זיך דערמאהנט אין יוזעף קוויאטעק און ס'פעהלט אים לייב-געזאנגען פאר דעם ראווינען העלד, פערשטעהט זיך, און כמעט אלע פוילישע צייטונגען האבען ביים געבען די ביאגראפיע פון דעם העלד פערגעסען צוצוגעבען, אז יוזעף קוויאטעק איז א יוד.

יוזעף קוויאטעקס מוטער (קיין פאטער האט ער שוין נישט) און שוועסטער וואוינען אין לאדז אויף גדאנסקא 67. מיר האבען רעדיגער אויסגענוצט די געלעגענהייט צו פערפיהרען א שמועס מיט פרוי העלענא קוויאטעק וועגען איהר בערימטען זוהן.

פרוי העלענא קוויאטעק, א פרוי פון אנ'ערך זיבעציג יאהר, א זעהר אינטעליגענטע דאמע אין די לעצטע טעג איננאנצען פערטיפט אין אלע צייטונגען פון פוילען; וואו נאר ס'האט זיך בעוויזען א נאטיץ וועגען איהר זוהן.

— קיין איין טאג, זאגט פרוי קוויאטעק האב איך נישט פערגעסען וועגען יוזעפ'ן, ער איז געווען די פערקערפערונג פון ענערגיע, שטארקע ווילען און גלייכצייטיג איידעלקייט און גוטסקייט. אט זענען עטליכע ביאגראפישע שטריכען:

— געבוירען געווארען אין פלאצק, האט ערצויגען געווארען און געלערנט אין רוסישען גימנאזיום, שוין אלס שילער האט ער געבינטעוועט זיינע חברים זיך אקעגנצושטעלן געגען דער רוסישער אונטערריכטס-שפראך, האט געגרינדעט פערשידענע שילער-קרייזען און גרופען און א פעסטגעשטעלטע פראגראם, אבער ערגענפאלס זענען זיי געווען רעדיקאלע און קודם-כל האבען זיי אין זייערע געהאט די ארבייט פאר'ן תחית המתים פון פוילען.

נאך יוזעף קוויאטעק איז שוין געווען אין די העכערע קלאסען, האט ער אויך שוין אנטיילגענומען אין דער ארבייט צווישען די ארבייטער אין שטאט. דערפאר איז איהם זעהר שווער געווען צו ענדיגען דאס גימנאזיום און זיך אריינצובעקומען אין אוניווערזיטעט, וואס ער האט אונבעדינגט געוואלט דערגרייכען.

— מיין מאן, — זאגט פרוי קוויאטעק, — האט נישט געוואלט שטערען זיין זוהן אין דער ארבייט, איבריגענס איז דאס געווען א פלאם-פייער, וועלכער קיינער איז שוין נישט אימשטאנד געווען איינצולעשען.

ווי נאר ער איז אוועקגעפאהרען קיין ווארשא, האט ער אונז גלייך געשריבען, אז ער האט זיין גורל פערבונדען מיט דער פרייהייטס-בעוועגונג און דעם קאמף פאר בעפרייען פוילען, דאס איז געווען זיין חלום און פאנטאזיע.

— איך קען אייך נישט זאגען, — ציהט ווייטער די אלטע פרוי, — וואס פאר א ראל יוזעף האט געשפילט אין דער בעוועגונג. מיר האבען געוואוסט, אז ער איז פון די אנפיהרער, און אז ער פערנעהמט א גרויסען אמט. די צארישע אכראנע האט איהם גוט געקענט, א סימן דערצו האבען מיר געהאט, דאס נישט-וואו, נישט-ווען, זענען ביי מיר אין דער וואוינונג און פלאצק, אהורכגעפיהרט געווארען רעוויזיעס, וואו מ'האט געניסטערט אין ווינקעל, אויפגעריסען דאס בעטגעוואנד, צורעסען ביכער און געפיינט מיינע 2 יונגלעך, זיי זאלען זאגען, וואו זייער ברודער יוזעף געפינט זיך. נישט וואו, נישט ווען האבען מיר זיך דערוואוסט, א אונזער זוהן זיצט אין טורמע און איך ביז מיין מאן האבען זיך די אויגען אויסגעווייגט פאר צער און ווייטאג. ביז טאקע, אין איינער פון די ראזיגע טומעס, איז יוזעף קראנק געווארען, פערלוירען זיין געזונט וואס האט איהם געבראכט צו זיין יונגען טויט.

— און ווי איז געווען מיט זיין יודישקייט — פרובען מיר א פרעג צו טון.

דא הייבט שוין דאס געשפרעך אן קוויאטעקס א שוועסטער, וואס וואוינט צוזאמען מיט איהר מוטער, זי איז א בעאמטע אין ארבייטסלאזען פאנד אין לאדז.

— וואס שייך דעם ענין יודישקייט, זאגט פרייליין קוויאטעק, האט זיך יוזעף מיט דעם קיינמאל נישט פערנומען. אמת איז, אז מיין זיידע איז געווען א ראבינער, א מארערנער, מיין פאטער אבער, פעליקס, איז געווען שוין אנ'אסימילירטער יוד. זיינע קינדער, און צווישען זיי אויך יוזעף, האבען בעקומען א גאנץ וועלטליכע ערציהונג. יוזעף אליין איז נישט געווען קיין נאציאנאלער יוד און האט די יודען-פראגע בעטראכט אויף אזוי פיל, אויף וויפיל ס'וואלט געווען א מעגליכקייט די יודען צו אסימילירען. די דאזיגע מיינונג האט ער אויך ארויסגעזאגט אין זיין בראשור „אין דער יודען-פראגע" וואס ער האט אנגעשריבען.

ס'איז דעריבער נישט צו פערשטעהן פאר וואס מ'וויל איהם צושרייבען אז ער איז געווען א נאציאנאלער יוד און אז אויף זיין מצבה איז פערהאן א יודישע אויפשריפט.

מיין איין ברודער איז א פאלקאווניק, שעף פון שטאב אין ד.א.ק. אין פשעמישל, נישט קיין נאציאנאלער יוד, דער צווייטער איז א ראטמאן, אויך נישט פון קיין יודישער ליסטע, בכלל וועגען מיר אסימילירטע יודען און דאס איז אויך געווען מיין ברודער יוזעף.

— פונדעסטוועגען איז נישט אזוי שלעכט, האט די אלטע מוטער אריינגעווארפען, יוזעף איז געווען א יוד און געשטארבען א יוד.

צוויי יאהר האט ער אומזיסט געווארט

אז זיין ווייב זאל צו איהם אנטלויפען

איצט איז ער געקומען קיין לאדז, כדי זי אפצוגט'ן

העניעק ב.— איז געווען א יונג א כוואט, אז אלע לאדזשער מיידלעך האבען פאר איהם בעקומען די כפרה. און האט ער א מיידעל פערבעטען אויף א פאקסטראט אין „מאלינאווע" האבען איהר די קאלעזשאנקעס פאר קנאה געזאוגשען אז ביי איהר זאל זיך צוברעכען א קלעצעל פון די פאנטאפעל בעת'ן טאנצען.

העניעק האט געלעבט א גוטען טאג און האט פערבראכט פרעהליכע נעכט אבער אויך אויף איהם איז געקומען די רייה. אויף א פייפער-קלאב אין טשענסטאכאוו האט ער זיך צופעליג געטראפען מיט יונג שעהן, מיידעל און ווען ער איז אין עטליכע טעג ארום געקומען קיין לאדז, האבען איהם די לאדזשער „גאלדענע" קאלעגען ממש נישט דער-קענט: וואוהין איז פערשוואונדען העניעק'ס הומאר? העניעק האט זיך אנגעהויבען זעלטענער צו בעווייזען אין מאלינאווע, און אז ס'האט שוין גע-האלטען אז מ'זאל איהם אויפהערען צו רעכענען פאר א „גאלרענעם".

העניעק האט אבער געוואוסט, וואו דער שיך קוועטשט איהם, האט ער אויסגעפועלט, ביים פאטער א זער זאל איהם אין געשעפטליכע ענינים אריבער-שיקען אויף א לענגערע צייט קיין טשענסטאכאוו. פערבראכט א פאר חדשים אין טשענסטאכאוו איז ער אין א שעהנעם העלען טאג געקומען פון טשענס-טאכאוו אהיים, אבער נישט אליין נאר אין דער בעגלייטונג פון א יונגער דאמע, וועלכע ער האט פארגעשטעלט פאר זיינע עלטערען אלס זיין פרוי. די עלטערען האבען אפילו א ביסעל געהאט פאריבעל, וואס ער האט געפראוועט חתונה אהן זיי און זיי אזוי-ארום געשטעלט פאר א געשעהענעם פאקט, אבער וואס טוט מען נישט פאר א ליבלינג א זוהן. האבען די עלטערען איהם מוחל געווען און מתקרב געווען די יונגע שעהנע שנור.

העניעק האט זיך בעזעצט מיט זיין פרוי אין לאדז און, דא האט זיך געטראפען מיט איהם א מעשה, וואס טרעפט זיך אפט מיט די לאדזשער גאלדענע יונגעלייט. עפעס אויף א מאסקען-באל האט זיך העניעק פערפלירטעוועט מיט א מאסקע אזוי ווייט, אז ער איז אהיים געקומען, ווען ס'איז שוין געווען העלער טאג. די יונגע פרוי האט איהם גארנישט פארגעווארפען, אבער דעמזעלבען טאג אין אוונט איז זי אוועקגעפאהרען, נישט איבער-לאזענדיג קיין אדרעס.

העניעק האט לכתחילה גערעכענט, אז זי איז אוועקגעפאהרען צו איהרע עלטערען, האט ער זיך געלאזט קיין טשענסטאכאוו, כדי זי דארט איבער-צובעטען און ברענגען אהיים. האט ער אבער צו זיין איבעראשונג זי אין טשענסטאכאוו נישט געטראפען און ער האט פערשטאנען, אז ער איז אריינגעפאלען, און אז זיין פרוים אוועקפאהרען איז עפעס מעהר ווי א קאפריז.

איז ער צוריקגעקומען קיין לאדז. ס'איז אוועק א טאג נאך א טאג, א וואך נאך א וואך. העניעק איז געווארען נישט צו דערקענען, ווען מיטאמאל האט ער זיך דערוואוסט, אז זיין פרוי וואוינט אין ווארשא און דווקא נישט אליין, נאר מיט איהרען א געליבטען א בעקאנטען נאך פון די מיידעלשע יאה-רען. איז ער געקומען קיין ווארשא זוכען זיין פרוי, און זי איבערבעטען. עטליכע טעג זענען פערביי ביז ער האט זי געטראפען און געקענט אנקומען צו איהר כדי זיך מיט איהר ארויסצושמועסען.

„מיין איצטיגער מאן — האט איהם ערקלערט זיין פרוי — האט מיך ליב געהאט יאהרען-לאנג, און האב אבער זיין חתונה-פארשלאג נישט אנגענומען, ווייל כ'האב געטראפען דיך. ווען דו האסט אבער מיך פערראטען, וויל איך דיך נישט קענען מעהר". מיט די ווערטער האט זי איהם פערלאזט. ס'האבען נישט געהאלפען קיין ערקלעהרונגען, קיין מחילה-בעטען, איהר בעשלוס איז געווען פעסט.

העניעק האט אבער נישט אפגעלאזט: געקומען קיין ווארשא, געדונגען אויף פוזשעיאזר אנ'עלעגאנט צימער, איינגעפיהרט א טעלעפאן, בעצאהלט פאר'ן צימער פאראויס, און דעם שליסעל פון דעם צימער איבערגעלאזט ביי דער ווירטין, אנ'אנגענריגע איהר, אז זי זאל דעם שליסעל אפגעבען א דאמע, אויב זי וועט זיך פרעגען אויף איהם, העניעק'ן. צו זיין פרוי האט העניעק אנגעשריבען א בריוו, אז ער בעט איהר, ווען זי וועט איהם קענען מוחל זיין, אדער אז איהר וועט נמאס ווערען דאס בעשיידענע לעבען, וואס איהר קען געבען איהר אמאליגער פריינד און איצטיגער מאן, זאל זי זיך אומקעהרען צו איהם און פערגעסען דערצוויל דעם צימער אויף פוזשעיאזר. יעדען טאג אין פערלויף פון צוויי יאהר האט העניעק 4 א זייגער געקלונגען, אפשר וועט זיך עמיץ אפרופען. אבער אומזיסט — דער טעלעפאן-גלעקעל האט איינמאל געקלונגען אינ'ם לעדיגען צימער און קיינער האט דאס רעהרעל נישט אראפגענומען, קיינער האט זיך נישט אפגערופען. העניעק איז פאר די צוויי יאהר פערעלטערט געווארען, און אויף די שלייפען פון דעם עטליכע און צוואנציג-יאהריגען יונגענמאנטשיק האבען זיך בעוויזען גרויע האר.

נעכטען האט ער זיך דערוואוסט, אז זיין געוועזענע פרוי האט געבוירען א יונגעל, ער האט פער-שטאנען, אז ער האט נישט מעהר אויף וואס צו ווארטען. איז ער געקומען צו זיין ווירטין און ער די ווירטין האט זעהר בערויערט וואס זי פערלירט אזא רוהיגען לאקאטאר.

דעמזעלבען טאג איז העניעק ארויסגעפאהרען קיין לאדז. פון דאנען האט ער בעשלאסען איהר ארויסצושיקען א גט.

א געהיימנישפולער זעלבסטמארד

(—) ערעכטען איז אוונט ארום צעהן א זייגער האט מען אין הויז, פיעטריקאווער 48 געפונען א פערהלשטע יונגענמאן פון א יאהר 25.

די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט, אז דער יונגערמאן סטעפאן וואלישעווסקי האט זיך פערסמט. מען האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל ביים שנעישען זאמעל-פונקט.

מיט א שעה שפעטער האט זיך דער קראנקער אויפגעכאפט אין איין אומגעבליק צושפרינגען צום פענסטער און איידער די קראנקע, וועלכע זענען געלעגען צו אמע מיט איהם, און זאל, הא בען זיך בעוויזען צו אריינטרען איז ער ארויסגעשפרינגען און איז נעלם געווארען.

וועגען דעם געהיימנישפולען געשעהעניש האט מען מיטגעטיילט דער פאליציי, וועלכע פיהרט און דעם ענין אנ'אויספארשונג.

Dr. Z. Rakowski

זעצב. פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקע.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81

ארעכבשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נקמט אויך פון לעבעניצע, זגרושער 17 פון 10—11 און פון 3—6.

12 דינסטאג

ט מרחשון תר"צ

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 6.44

זון-אונטערגאנג 3 55

קאנטראל-פערזאמלונגען פון יאהרגאנג 1904 און 1889

היינט דארפען זיך צושטעלען אין פ.ק.או. I (נאווא-טארגאווא 18) שערעגאווצעס פון רעזערוו און לאנד-שטורם מיט און אהן געוועהר (קאטעגאריע A C1 C2 און D) וואס זענען געבוירען געווארען אין 1902, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11. פאליציי-קאמיסאריאטען און זייערע פאמיליען-נאמען הויבען זיך אן אויף

L J I און K ביז Kn

מארגען — Kn ביז Kz

אין פ.ק.או. לאדז II (נייע ציגעל-גאס 51) היינט, די געבוירענע אין 1904 י., וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 6. פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

פון M ביז Z

מארגען — 6-טער פאליציי-קאמיסאריאט אלע בוכשטאבען.

רשימות פון יאהרגאנג 1907, 1908 און 1909

(—) היינט ד. 12-טען דארפען זיך מעלדען אין לאקאל פון מיליטעריש-פאליצייאישען ביורא ביים מאגיסטראט (פיעטריקאווער 212) פון 8 פריה ביז 3 נאכמיטאג די יונגעלייט, וואס זענען געבוירען געווארען אין 1909 י. וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 9 פאליציי-קאמיסאריאט און וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

פון A ביז Z.

מארגען — 10-טער פאליציי-קאמיסאריאט אלע בוכשטאבען.

עקספארט פון לאדזער טעקסטיל-פראדוקציע

די בעמיהונגען פון די לאדזער טעקסטיל-עקספארטערען צו געפונען נייע אפזאץ-מארק פאר זייערע טעקסטיל אויסארבייטונגען געפינען אלץ מעהר ערפאלג.

איצט קומען אן ידיעות פון שוועדען, אז די לאדזער טעקסטיל-סחורות זענען דארט זעהר גוט אויפגענומען געווארען און דער עקספארט אהין הויבט זיך אן צו ענטוויקלען. נאך די טעקסטיל-אויסארבייטונגען הויבט מען אן דארט פאדערען גארן און ניי-גארן. די לאדזער פירמעס האבען שוין בעקומען די ערשטע בעשטעלונגען אויף גינסטיגע בעדינגונגען. די סחורות ווערען ארויסגעשיקט דורך גדיניא. די לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריעלער האבען אזוי-ארום בעקומען א נייעם אפזאץ-געביט פאר א גאנצער רייה פון זייערע אויסארבייטונגען.

וועגען דירה-געלד אין די ארבייטער-הייזער

(2) מיטוואך וועט פארקומען א זיצונג פון אלע סאציאליסטישע פראקציעס. אויף דער זיצונג וועט בעהאנדעלט ווערען די פראגע וועגען דירה-געלד אין די ארבייטער-הייזער.

CYRK Staniewskich

Al. Kościuszki 73.

לעצטע 5 טעג פון

היינט, דינסטאג, 8.30 אוועגד

מיט'ן אנטייל פון בעריהמטען קלאון

פריקא

3 שעה פון אונאויפהערליכען געלעכטער!

אויפטרעטען:

דאמען אומזיסט! גרוי'סע אטראקציעס!

מיטוואך און דאנערשטאג ספעציעלע נאכמיטאג-פארשטעלונגען, 4 א זייגער.

פרייזען פון די פלעצער:

50 גר. גאלעריע און פאטעלן 1 זל.

נעכטיגע פייערליכקייט
לכבוד דער פוילישער אומאפהענגיגקייט

אין ווארשא

ווארשא, 11. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט). נעכטען איז טאג פון פוילענס אומ־אפהענגיגקייט זענען די פייערליכקייטען אויסגעפאלען זעהר אימפאזאנט. אין די בתי־תפילות פון אלע גלויבענס זענען אפגעריכט געווארען פייערליכע גא־טעס־דינסטען. צעהן א זייגער איז אפגעריכט געווא־רען א תפילה אין דער קאטעדרע פון שוו. יאן, וואוהין ס'איז אויך געקומען דער מלוכה־פרעזידענט.

אויפ'ן מארשאל־פילסודסקי־פלאץ האט מאר־שאל פילסודסקי אויפגענומען א רעפילאדע פון מילי־טער, וועלכעס איז געפיהרט געווארען פון גענ. קא־נאושעווסקי. איבער'ן פלאץ איז געפלויגען אנ'עס־קאדרע עראפלאנען.

נאך דער רעפילאדע האט מען אויפ'ן קבר פון אומבעקאנטען זעלנער אוועקגעלעגט קרענץ. אויפ'ן שלאס האט דער מלוכה־פרעזידענט אויפגע־נומען א רייהע דעלעגאציעס. דעלעגאציעס האט אויך אויפגענומען אין בעלוועדער דער מארשאל פיל־סודסקי. צווישען די דעלעגאציעס האט זיך אויך גע־פינען דעפ. אנוש און גענעראל ראושער.

אין לאדז

(2) די נעכטיגע פייערליכקייט לכבוד דער פוי־לישער אומאפהענגיגקייט איז אפיבעל געשטערט גע־ווארען צוליב דעם רעגען וועלכער האט אומאויפ־הערליך געגאסען פון גאנץ פריה אן. צוליב דער־זעלבער סיבה האבען אין דער

רעפילאדע

אנטיילגענומען נאר דאס מיליטער, שטשעלצעב, פא־ליציי און פייערלעשער. די שול־יוגענד און די צע־כען האבען אין דער רעפילאדע נישט אנטיילגע־נומען.

9 א זייגער אינדערפריה האבען זיך אנגע־הויבען די

פייערליכע תפילות

אין א'ע הויגע קירכען, אין דער קאטעדרע איז אנ־וועזענד געווען וואיעוואדע יאשטשאלט, גענעראל מא־לאכאווסקי, פראקוראר מארקאווסקי, פרעזעס פון קרייז־געריכט בעלושינסקי, שול־קוראטאר און אנ־דערע אנגעזעהענע פערזענליכקייטען.

נאכמיטאג זענען אין די הויגע קינאס, שטאָ־טישען טעאטער און „פאפולארני" טעאטער פאר־געקומען.

אומזיסטע פארשטעלונגען פאר זעלנער

אין אווענד איז פארגעקומען א פייערליכע אַ־קאדעמיע אין פילהארמאניע. די שטאט איז געווען רעקאָרירט מיט פעהנער און די רעגירונגס־בנינים זענען געווען בעפוצט מיט גרינס.

* * *

9 א זייגער אינדערפריה איז פארגעקומען א פייערליכע תפילה

אין אלטשטעטישער שוהל

וועלכע איז געווען פול געפאקט מיט שול־קינדער. פארשטעהער פון פעראיינען און אינסטיטוציעס און א גרויסער עולם.

די וואיעוואדזשטווע איז געווען רעפרעזענטירט דורך לייטער טימיעניעצקי, די סטאראסטווע דורך רעפערענט באבינסקי, פראקוראר זשאבינסקי, וויי־צע־פרעזעס פון קרייז־געריכט שווירסקי, קאמאנ־טשעשלאק, רעפערענט פאר יודישע ענינים ביי דער וואיעוואדזשטווע ה' י. שפער, די קהלה־פערוואלטונג, פרעזעס פון קהלה־ראט א.א.וו.

דער חזן ווינאגראד מיט'ן כאר האבען געזונגען דעם פוילישען הימן און די ענטשפרעכענדע תפילות דאן האבען געהאלטען געלעגענהייטס־רעדעס הרב פיינער און פרעזעס מינצבערג.

בעת דער גאנצער צייט פון דער פייערונג האט אין דער שוהל געהערשט א מוסטערהאפטע ארדנונג דער לייטער פון דער וואיעוואדזשטווע טימיעניעצקי האט געדאנקט דעם פרעזעס מינצבערג פאר זיין שעהנער רעדע.

אין דער סינאגאגע

איז פארגעקומען א פייערליכע גאטעס־דינסט פאר שילער פון די יודישע מיטעל־שולען.

קאנטאר אלטערמאן האט געזונגען געהעריגע תפילות און דעם פוילישען הימן צוזאמען מיט'ן כאר אונטער דער לייטונג פון דיריגענט הארגוושאנסקי.

בעגריסונגס-דעפעשען פון דער קהלה
צום מלוכה-פרעזידענט און מארשאל פילסודסקי

צום פרעזידענט פון דער רעפובליק פראפעסאר איגנאצי מאשטשיצקי.

שלאס. ווארשא.

„אין דעם פרייליכען יובל פון פוילענס ערוואַ־כען שיקט די יודישע קהלה אין לאדז אין נאמען פון דער יודישער בעפעלקערונג הייסע אויסדריקען פון אלערהעכסטע פערעהרונג און וויגשען פון א פרוכטבארער טעטיגקייט לטובת דער רעפובליק.

פרעזעס מינצבערג.

מארשאל פילסודסקי.

בעלוועדער. ווארשא.

„אין דעם יובל פונ'ם אויפלעבען פוילען שיקט דיר די יודישע קהלה אין נאמען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז דעם אויסדרוק פון אלערטיפסטען פערעהרונג און ווינשען פון א טער פרוכטבארער ארבייט לטובת דער רעפובליק.

פרעזעס מינצבערג.

—=:§:=—

ארום טומעל צוליב דער „עגלה"-רעפארם
ערקלערונגען פון דער ציוניסטישער פראקציע און פון דער אונפארטייאישע פראקציע

בריף אין רעדאקציע

חשובע רעדאקציע!

אין צוזאמענהאנג מיט דעם ענין „עגלה" וואס דער מאגיסטראט געהט איצט איינפיהרען אין לאדז איז פון דער אגודה'שער זייט בעהויפטעט געווארען אז מיט א געוויסער צייט צוריק איז דער ענין ארומגע־הערט געווארען אין קרייזען פון יודישע ראטמענער.

אין נאמען פון דער ציוניסטישער פראקציע אין לאדזער שטאט־ראט ערקלער איך, אז וועגען גאנצען ענין זענען מיר ערשט געוואויר געווארען מיט א פאר טאג צוריק פון די צייטונגען. אונזער פערטרעטער אין מאגיסטראט לאזניק א. יאגעל, האט — ווי ס'איז צו זעהן פון זיין ערקלערונג אין דער פרעסע — גאנץ ענערגיש געקעמפט געגען דעם ראזיגען פראיעקט, אבער לייהער אהן ערפאלג.

אויב דער ראזיגער ענין איז ווירקליך געווען ארומגערערט דורך יודישע ראטמענער, איז דאס גע־שעהן אהן דעם אנטייל און וויסען פון ציוניסטישע ראטמענער פראקציע.

כ'דאנק אייך פאר אפדרוקען די ראזיגע פאר שורות.

מיט דרך ארץ

דעפ. דר. י. ראזענבלאט

פארזיצער פון דער ציוניסטישער פראקציע אין לאדזער שטאט־ראט

נעעהרטע רעדאקציע!

איך בעט אייך צו פערעפענטליכען אין אייער ווערטער צייטונג פאלגענדעס:

די „אגודה" וויל דעם ענין מיט דער „עגלה" פארשטעלען אויף אזא אופן, או ער איז בעשפרא־כען געווארען אין די קרייזען פון די יודישע ראט־מענער.

איך ערקלער קאטעגאריש, אין נאמען פון דער אומפארטייאיש־ ארטאדאקסישער פראקציע אז אונ־זערע ראטמענער האבען זיך אינ'ם גאנצען ענין נישט בעטייליגט און וועגען דעם גארנישט געוואוסט, איך בין געווען זעהר ערשטוינט ווען כ'בין געוואויר געווארען פון די צייטונגען אז ס'האבען זיך געפונען אזעלכע יודישע ראטמענער, וואס האבען די ראזיגע זאך אקצעפטירט.

מיט אכטונג

ב. רוס

פארזיצער פון דער אומפארטייאיש־ ארטאדאקסישער פראקציע אין לאדזער שטאט־ראט.

וועגען הנחות פון הכנסה-שטייער

אלע שטייער-צאהלער, וועלכע האבען הכנסה נישט מעהר ווי 7200 זל. א יאהר האבען דאס רעכט, לויט'ן פאראגראף 27 און 28 פון געזעץ וועגען שטייער, צו געניסען פון די שטייער־הנחות אויב אויף זייער אויסהאלט געפינט זיך מעהר ווי איין מיטגליד פון דער פאמיליע און די שטייער-שטופע ווערט פערקלענערט פאר יעדען פאמיליען-מיטגליד. די פינאנץ-מאכט זאגט זיך אפ אפטמאל צו אנערקענען די הנחה, אויב דער מיטגליד פון דער פאמיליע איז עלטער פון 17 יאהר. די הענדלונג פון דער פינאנץ-מאכט איז אבער נישט אין זין פון די ענטשפרעכענדע פאר־שריפטען, וועלכע זעהען נישט פאראויס קיין שום בעגרענצונג אין אלטער. ביי די איצטיגע בזבנ. גונגען בלייבען נאך עלטערע קינדער אויפ'ן אויס־האלט פון די עלטערן. עס איז כדאי צו בעמער־קען, אז דער ראש פון דער פאמיליע האט רעכט צו די שטייער-הנחות אויך אין דעם פאל, ווען דער מיטגליד פון דער פאמיליע וואוינט אפילו נישט צוזאמען מיט דער פאמיליע.

דאס געזעץ האט איינגעפיהרט פאמיליען-שטייער-הנחות, כדי צו פערלייכטערן די שטייערן-פליכט פאר די פערזאנען, וועלכע זענען בעלאס-טיגט מיט א גרויסער פאמיליע און האבען נישט קיין גרויסע הכנסות, און די פאראגראפען 27 און 28 פונ'ם געזעץ וועגען שטייער זיכערט די פא-מיליען-בעלאסטיגטע די פערלייכטערונגען.

„תומכי-אורחים" ארגאניזירט א קוילען-פערטיילונג
עפענט צוויי ווארים-שטובען
(בריף אין רעדאקציע)

אונטער דעם פארזיץ פון ה' יוסף בעכער איז פארגעקומען א גרעסערע ארגאניזיר-זיצונג אויף וועלכער ס'איז בעשלאסען געווארען אויף דעם היינ-טיגען ווינטער צו ארגאניזירען א אומזיסטע קויהל־לען-פערטיילונג פאר דער ארימער בעפעלקערונג.

ווי ס'איז פארלויפיג צו זעהן איז עס די איינציגע קויהלען-אקציע אין אונזער שטאט, וואס דארף ווארים אונטערשטיצט צו ווערען דען געוויס געדענקט נאך יעדער איינער ווי פאר א יאהרען ווינטער ס'האט אויסגעזעהען מיט דעם ארטיקעל ווי גויט און קעלט ס'האט געהערשט ביי דעם ארימען בכבודען אין שטוב, דעריבער דארף מען מאקע זעהען דאס דעם היינטיגען ווינטער זאל די הילף קומען צו דער צייט.

אלס 1-טער קויהלען-פאנד איז געשאפען גע-ווארען ביי דער זיצונג 150 קארץ קויהלען. די קויהלען-פערטיילונג וועט זיך שוין אנהויבען דעם קינפטיגען חודש. ווי אזוי די פערטיילונג וועט פארקומען וועט בעזונדערס מיטגעטיילט ווערען. ס'איז צו ערווארטען, אז די אקציע וועט זיך גינסטיג איינגעבען, און ס'וועלען זיך אנשליסען אין דער אקציע מעהרערע בירגערליכע פערזענ-ליכקייטען, מיטציהעלפען, אז די קויהלען-פערטיי-לונג זאל פארקומען אין א גרעסערען מאסשטאב.

ס'איז בעשלאסען געווארען, אז ווען ס'וועלען זיין גרעסערע פרעסט, זאל געעפענט ווערען 2 ווארים-שטובען און ס'זאל אויך פערטיילט ווערען ברוים מיט טעה פאר ארימע.

די פערוואלטונג פון „תומכי אורחים".

שניעגאָווצעס, קאלאשן

די מאָדערנסטע זענען אנגעקומען אין גרויסע קוואנטומס פון די פאָלגענדע פאבריקען:

PEPEGE — Sp. Akc. Grudziądz
SCHWEIKERT — Łódź
TRETORN — Szwecja
KWADRAT — Ryga

צו די ביליגסטע פאר-סעזאן-פרייזען הורט און דעטייל-לאגער

M. FANTULIS w ŁODZI

OGRODOWA 2 (róg Nowomiejskiej), Tel. 161-96

בעלוינונג פאר ארבייטער, וואס ארבייטען 25 יאהר

(2) ווי בעקאנט האט דאס האנדעלס מיניס-טעריום איינגעפיהרט א ספעציעלען קאנטיגענט בעלוינונגען פאר ארבייטער, וואס ארבייטען 25 יאהר אין איין אונטערנעהמונג.

דער קאנטינגענט פאר גאנץ פוילען האט בעטראפען 500 פערזאן. אויפ'ן פערלאנג פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע האט דאס מיניס-טעריום פערגרעסערט דעם קאנטיגענט ביז 1000. פון די דאזיגע בעלוינונגען וועלען געניסען פיל לאדזער ארבייטער.

KIEPURA
אין „לונא"

היינט אויפ'ן סעאנס פון 8–10 אוו. אוידיציע פון קיעפורא'ס קאנ-צערט פון ווארשאווער פילהארמאניע אויף מארקאני'ס אפאראטען.

פאספארטו'ס און פריי-בילעטען זענען בעת דעם דאזיגען סעאנס נישט גילטיג.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

צנטאניעוויטש (פאבאניצער 50), ק. כאנד-זשינסקי (פיעטריקאווער 164), וו. סאקאלעוויטש (פשעיאזד 19). ה. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28), י. זונדעלעוויטש (פיעטריקאווער 25), מ. קאספער-קעוויטש (זגערזשער 54), סטראווקאווסקי (בושע-זבינער 56).

טראגישער טויט פון א יונגער יודישער פרוי

אויף מאגיסטראצקא 12 האט זיך נעכטען אפגעשפילט פאלגענדע שוידערליכע טראגעדיע.

פונ'ם פענסטער פון 4 שטאק האט זיך אראפ-געווארפען די 36-יעהריגע גאלא ענגלער. די זעלבסטמערדערין האט זיך דערביי פערטשעפעט אזוי אומגליקליך, אז דער לאמטערן האט ביי איהר אדורכגעלעכערט דאס איינגעווייד.

די שרעקליכע טראגעדיע האט געמאכט א שוידערליכען רושם אויף אלע ארומיגע.

די אומגליקליכע איז געשטארבען נאך איי-דער פאגאטאוויע איז אנגעקומען.

פאדערונגען פון די הויז-וועכטער

(ב) אויף אנ'אלגעמיינער פערזאמלונג פון אלע דריי פעראיינען פון די הויז-וועכטער איז אויסגעארבייט געווארען א נייער פראיעקט פון קינפטיגען אפמאך מיט די הויז בעזיצער. דער פראיעקט איז צושיקט געווארען אלע פעראיינען פון די הויזבעזיצער צו אקצעפטירען.

פון ארבייטס-געריכט

(וו) אויף דער נעכטיגער זיצונג האט דאס ארבייטס-געריכט צוגעמשפט דעם ארבייטער פא-ווצל סטאשאק פון דער פירמע האביג, זשעלאנא 13, א סומע פון 109 זל. פאר קינדיגען אהן ענטשעדיגונג.

פאר פרידה רעמביעלינסקא איז צוגעמשפט געווארען פאר איבער'שעה'ען 173 זל. פון דער פירמע מארדיגער.

דעם ארבייטער דידינא איז צוגעמשפט גע-ווארען פאר'ן נישט בעקומענעם אורלויב 44 זל.

וואס עס פערלאנגען די קאנדי-טאריי-בעזיצער פון מאגיסטראט

(2) דער וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי האט אנגענומען א דעלעגאציע פון קאנדיטאריי-בעזיצער, וועלכע האבען זיך בעקלאגט דערויף, וואס דער ענין באקען „טשאסטקעס" איז נישט רעגולירט און עס באקען זיי אויך איינפאכע בעקערס, וועלכע פיהרען אריין אין פאך א געוואלדיגע קאנקורענץ.

וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי האט צוגעזאגט צוזאמענצורופען צוליב דער פראגע אויף פרייטאג א ספעציעלע קאנפערענץ מיט'ן אנטייל פון א פאר-שטעהער פון אינדוסטריעלען אמט ביים מאגיסטראט.

פון פאלקס-אוניווערזיטעט
ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

היינט, 8.30 אין אווענד קומט פאר אין דער פאלקס-אוניווערזיטעט א פארלעזונג פון קונסט-מאלער ה' ח. כהנא וועגען דער יודישער פער-ציהרונגס-קונסט

די פארלעזונג קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4). דער אריינגאנג איז פריי!

Dr. Różaner

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

Dzielna (Narutowicza) 9 tel. 128-93

נעמט אן פון 8–10 פריה און פון 5–8 אווענד, ווארטע-זאל פאר פרויען.

א בן סורר ומורה

(ע) אויף קאמיענא נומער 22 האט פערנומען א וואוינונג פון א צימער מיט א קוך די פאמיליע גאלדפעדער, מיט א יאהר צוריק איז דער אלטער גאלדפעדער געשטארבען און איבערגעלאזט זיין 62-יעהריגע פרוי לאה און מיטלען צום לעבען. צוויי עלטערע זיהן, דער 24-יעהריגער אברהם און 27-יעהריגער יונה, וועלכע האבען געוואוינט אויסער דער היים האבען פון אנפאנג געהאלפען דער מוטער, אבער די אלטע האט פון דער אונטערשטיצונג פון די זיהן נישט געקענט אויסהאלטען און געמוזט פארדינגען דאס איינציגע צימער צוויי לאקאטארען און אליין זיך בעזעצט אין קוך.

מיט א קורצער צייט צוריק האט דער עלטערער זוהן פערלוירען זיין ארבייט. און דער נויט האט ער זיך דערמאנט אז פון דער מוטערס וואוינונג קומט דאך איהם א חלק אלס ירושה נאכ'ן פאטער, און ער האט אנגעהויבען פאדערען, אז די מוטער זאל פערקויפען איהר וואוינונג און איהם ארויסצאהלען זיין חלק. די מוטער האט געטענה'ט אז אזא לעזונג פון דער פראגע איז פאר איהר א טויט-אורטייל, וואהין וועט זי גיין, ווען זי וועט פערקויפען די שטוב? דער זוהן האט זיך אבער נעהאלטען ביי זיינס און נעכטען געפרובט איבערצייגען די מוטער מיט קלעפ. אויף די געשרייען פון דער אומגליקליכער אלטער מוטער זענען זיך צוזאמענגעלאפען שכנים, וועלכע האבען ארויסגעריסען די אלטע פון דעם צער-ווילדעווען זוהן און געוואלט רופען פאליציי. די מוטער האט אבער נישט געלאזט רופען נישט פאר ליציי און נישט פאגאטאוויע, וועלכע זאל ערטיילען איהר הילף. די שכנים האבען גערופען א פריוואטען דאקטאר.

די געשיכטע האט זיך אבער דערמיט נישט געענדיגט. דער צווייטער זוהן אברהם איז גראד געקומען בעזוכען די מוטער און אנטרעפענדיג אויף דעם געשעהעניש, זיך געווארפען אויפ'ן ברודער. עס איז ענטשטאנען א געשלעג צווישען די ברידער, וועלכען עס האט זיך די שכנים מיט מיה איינגעגעבען צו ליקווידירען. די געשיכטע וועט איהר פינאל האבען אין געריכט.

רעדוקציעס אין די פאביאניצער פאבריקען

נאך א געוויסער אויפלעבונג איז אין פאביאניץ ווידער איינגעטראטען אשטילשטאנד אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע. די פאריגע וואך האט די פירמע קינדלער אינגאנצען אפגעשטעלט די בוימוואל-שפינערייען און דריי הונדערט ארבייטער זענען געבליבען ארבייטסלאז. די סיבה — גרויסע סחורה-אפאכען, אויף וועלכע ס'זענען דערווייל נישטא קיין אפנעהמער. אויך די פאבריק פון האראן, וואס בעשעפטיגט זעכציג ארבייטער האט זיך אפגעשטעלט. די פאבריק פון ארלער האט געקינדיגט דרייסיג ארבייטער און די שפינערייען פון קרושע און ענדער האט רעדוצירט די ארבייט אויף 4 טאג אין דער וואך.

כדי צו פול מאכען דאס בילד מוז נאך צוגעגעבען ווערען, אז א העלפט וועקסלען אין אקטאבער זענען פראטעסטירט געווארען.

ארץ-ישראל-באזאר

לטובת דעם קרן קימת לישראל

ווי בעוואוסט, איז דער היגער קרן-קימת-קאמיטעט צוגעטרעטען צו מאכען אלע נויטיגע פארבערייטונגען אויף צו ארגאניזירען א באזאר לטובת דעם קרן-קימת.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז פארגעקומען א פריוואט-פערזאמלונג געווידמעט דער פראקטישער אַרכפיהרונג פון דער ארבייט. נאך א קורצער איינליטונגס-רעדע פון ה' לאוניק יאעל וועגען דער ראל פון קרן-קימת און איהרע אויפגאבען אין יעצטיגען מאמענט, איז בעשלאסען געווארען תיכף אנצוהויבען די חפצים-זאמלונג פאר דעם באזאר און עס איז פערטיילט געווארען אויפ'ן ארט דער ענטשפרעכענדער זאמעל-מאטעריאל צו דער אקציע.

אויפטריט פון פענאמענאלען רעכען-קינסטלער פינקעלשטיין

דעם 20-טען ר.ח. קומט פאר אין פילהארמאניע אן אויפטריט פון וועלט-בערימטען, פענאמענאלען רעכען-קינסטלער שלום פינקעלשטיין.

פינקעלשטיין איז געווארען בעריהמט איצט אין דער גאנצער וועלט נאכדעם ווי ער האט געהאט אויפטריטען אין די אוניווערזיטעטען און פאר וויסענשאפטסמענער אין דער פוילישער הויפטשטאט און אין פיל שטעט אין אויסלאנד. פינקעלשטיין ווערט דורך דער וויסענשאפטליכער וועלט און דורך דער גאנצער פרעסע בעטראכט אלס ערנסטער רעכען-פענאמען, נישט נאר זיינע עקספערימענטען, אבער אויך דער אופן פון דער פערטייטשונג און די פראבלעמען פון זיין זכרון און רעכען-קונסט בעווייזען זיין אינטעליגענץ און ערנסטקייט פון זיין קונסט. בן-עיר שלום פינקעלשטיין.

נאך א רייה אויפטריטען אין דער וועלט האט זיך איינגעגעבען צו בעוועגען פינקעלשטיינען צו אן אויפטריט אין זיין געבורטס-שטאט לאדז. אונז וועט נאך אויסקומען אין א אויסשעפענדען ארטיקעל צו בעקענען די לעזער מיט דער קונסט פון אונזער בן-עיר שלום פינקעלשטיין.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, 12 נאוועמבער

12.05 ווארשא: מוזיק פון גראמאפאן-פליטעס. 16.15 ווארשא: מוזיק פון גראמאפאן - פליטעס. 17.45 ווארשא: נאכמיטאג - קאנצערט. 18.45 ווילנא: „פון מיינע מוזיקאלישע זכרונות", פון פראפ. מיכאל יוזעפאוויטש. 19.25 קראקא: פראגמענטען פון זשעראמסקי'ס ווערק, וועט לייענען פ. ביאלקאווסקי. 20.15 ווארשא: קאנצערט פון יאן קיעפורא. 22.35 ווארשא: קאמוניקאט פון פ. א. ט. 11.00 ווין: קאנצערט פון ווינער פילהארמאניע. 20.00 בערלין: קאנצערט מיט'ן אנטייל פון סטעפאן פרענקעל. 20.00 לייפציג: סימפאנישער קאנצערט. 20.30 שטוטגארט: קאנצערט פון פילהארמאנישען ארקעסטער. 21.00 פאריז: „טערעסינא", אפערעטע פון אסקאר שטראוס. 22.40 לאנדאן: ראדיא-קאבארעט.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס דארפען צונויפשטעלען און אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג

פון „נייעם פאלקסבלאט".

מיט דעם קופאן קען מען ווענדען זיך אויף א יורידישע עצה. דארף מען אריינשיקען דעם קופאן מיט דער אדרעס פון מער, אויף אנפראגען, ווען די ענטפערען וועלען ערשיינען, אויף אנפראגען אהן קופאן, וועלען נישט געגעבען ווערען.

9965 פ. ק. ל.

א קלאוזול - עקזעקוציע איז גילטיג נאר 8 יאהר.

9966 לעזער קאץ פון פראנציסקאנער גאס:

פאר'ן געוועלב דארפט איהר צאהלען 79 זל. 80 גר. קווארטל. און פאר דער וואוינונג: פאר'ן 3 קווארטל — 40 זל. 47 גר. פאר'ן לויפענדען קווארטל — 42 זל. 7 גר. שוין צוזאמען מיט די אויסגאבען.

9967 ש. ב. פון פיעטרקאווער:

דאס, וואס איהר האט אנערקענט אין קאנטראקט די דירה פאר א נייע און דעריבער נישט אינטערליגענדע דעם דעקרעט וועגען לאקאטארען-שוץ, שאפט נאך נישט אליין קיין רעכטליכען פרעצעדענץ.

אויב דער הויזווירט וועט נישט זיין ביכולת צו בעווייזען, אז די פערדונגענע אייך דירה געפינט זיך אין א נייעם בנין, קאנט איהר זיך ווענדען אין אורושאנד ראזיעמטשי מיט אן ענטשפרעכענדער בקשה, אז מען זאל אייך פעסטשטעלען דאס גרונט דירה-געלד.

9968 אסתרזאן:

עס איז אמת, אז אן ערלויבניש אויף אויפבויען אדער איבערבויען אן עפענטליכען בנין איז בעדארפען ארויסצוגעבען נאר דער וואיעוואדע.

דער ארטיקעל 386 פון דער פעראָרד. פון מלוכה פרעזידענט וועגען בוי-רעכט זעהט אבער פאר אין דעם פרט אן אויסנאהם פאר די פאלגענדע שטעט: ווארשע, בידגאשטש, טשענסטאכאוו, גרודזשאנז, קראקאו, לובלין, לאדז, פויזען, טורן און ווילנא.

אין די אויסגערעכנטע שטעט זענען קאמפעטענט ארויסצוגעבען אזעלכע ערלויבנישען די ארטיגע מאגיסטראטען.

9969 ב. ר. פון נארוטאוויטשא:

אויף אן אורטייל פון אן ערען-געריכט ביי א צעך איז נישט פאראן קיין אפעלאציע.

9970 ג. פריד:

אויב דער פאבאר-פליכטיגער וואוינט נישט אויס'ן שטח פון דער געמיינדע און איז אויך נישט צו איהר צוגעשריבען, איז ער נישט בערעכטיגט זיך צו שטעלען פאר דער דאזיגער פאבאר-קאסיע.

קוים האט ער זיך יא אבער געשטעלט איז דער וואיעוואדע בערעכטיגט איהר קוואליפיקאציע צו אנולירען.

9971 D. W. פון אלעקסאנדערינסקע:

9972 לעגנא:

מענען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 נאכמיטאג מיטבעגענענדיג די צייטונג.

יודישער „נביא" האלט רעדעס

פאר קריסטען וועגען שלום, גאט און תחית-המתים און קריגט שרעקליכע קלעפ

(בריף פון קישענעוו)

שטענדער האבען מיר קורג צרות צוליב א „נאט", האט מיר האבען אמאל געשענקט דער וועלט, ליידען מיר נאך אויסער דעם אויך פון פערשידענע „נביאים".

פונקט אין דער צייט ווען אין בוקארעשט האט א יודישער יונגערמאן, א האלבע משוגע'נער, געווארפען א באמבע אין אינערן - מיניסטער און דערמיט ארויסגערופען א שטארקע אויפרעגונג צווישען די קריסטען, וועלכע האבען אין יאסי שוין געשלאגען יודען, און אין אנדערע שטעדט גרייטען זיי זיך ערשט דאס צו טון — פונקט אין די טעג האט זיך אין קישינעוו בעוויזען א יונגערמאן, וואס גיט זיך אויס אלס א נביא.

ער איז דוקא בעקליידעט מאדערן, נישט חסידיש, אבער ער זאגט, אז גאט אליין האט איהם בעהייסען געהען מאדערן געקליידעט, אום צו קענען אריינדרינגען אויך אין די וועלטליכע קרייזען, סיי יודישע און סיי נישט-יודישע. א בעזונדערע שוואכקייט האט ער צו די קריסטען, וועלכע ער וויל נאר ארויספיהרען אויפ'ן ריכטיגען וועג.

איז ער זיך מישב, אט דער „נביא", מ. גראבאקאפאטעל הייסט ער, און לאזט אפדרוקען איינלאדונגס-קארטען אין יודיש און רוסיש, אז שבת און זונטאג וועט ער האלטען דרשות אין גיידע אומגאנגס- שפראכען אויף דער טעמא: „גאט, שלום און תחית-המתים". פערשטעהט זיך, אז קיינער פון די שוהל-גבאים האט איהם נישט געוואלט געבען קיין שוהל ארויסצוטרעטען מיט זיינע משוגענע רעדעס. די קריסטען אבער האבען איהם יא מקרב געווען. ערשטענס האבען זיי נישט געוואוסט, צי ער איז טאקע אויף אן אמת אזוי משוגע. זיי האבען געמיינט, אז ער איז א פראוואקאטארישער מיסיאנער, א גע'שמד'טער. צווייטענס האבען זיי אפשר גלאט געוואלט שעפען נחת פון אן אומגליקליכען יודישען יונגנמאן, וועלכער איז ארוס פון די געדאנקען. קורץ, מען האט איהם פערשפראכען צו געבען דעם סאבאר. יודען האבען זיך דערוואוסט פון דעם און בעצייטענס געמאלדען אין פרעפעקטור, אז דער „נביא" איז אן איינפאכער משוגענער, און עס קען אויסברעכען א גרויסער סקאנדאל אויב מען זאל איהם לאזען רעדען. די פאליציי האט דארום בעפוילען, אז מען זאל איהם נישט לאזען רעדען אין סאבאר.

צום בעשטימטען זונטאג איז זיך אבער צונויפגעקומען א גרויסער המון קריסטען, און דער „נביא" האט ארויפגעקלעטערט אויף א דאך, נישט ווייט פונ'ם סאבאר, און אנגעהויבען רעדען. ער האט געשיט פעך און שוועבעל אויף די יודען, וואס היטען נישט קיין שבת, זענען אוועק ווייט פון דער תורה, און דערפאר מאכט מען אויף זיי פאגראמען.

עס האבען זיך, נאטירליך, געפונען אזעלכע קריסטען, וועלכע האבען אונטערגעכאפט זיינע רייד און איהם אפלאדירט און געשריען: „בראווא, בראוואק! אזוי קומט זיי, די יודען! מען דארף זיי טאקע שלאגען!"

ווען ער האט אבער אנגעהויבען צו רעדען וועגען יעזוס קריסטוס און זיין לעהרע, פון וועלכער אויך די קריסטען זענען ווייט אוועק, איז געווארען א מורמלעריי צווישען המון. אימיצער האט א געשריי געטון: „דערלאנגט איהם אין קאפ אריין! ער איז נישט קיין משוגענער, ער רעדט ווי אלע זשידעס רעדען וועגען אונז!"

אימיצער האט א טרייף געטון א שטיין אין איהם. דאן האט ער זיך נאך מעהר צוהיצט און געשאלטען אלע קריסטען, גערופען גאט אלס עדות, אז אין פערלויף פון די נעכסטע דריי וואכען וועט ער, זיין נביא, ברענגען א מגפה אויף די אומגליקליכע קריסטען.

קורץ, ווער ווייסט מיט וואס די ערשיינונג פונ'ם „נביא" וואלט זיך געענדיגט, ווען עס זאל נישט געהן אנקומען פאליציי און פונאנדערטרייבען דעם עולם. דעם „נביא" האט מען ארעסטירט, אבער אויפ'ן צווייטען טאג האט מען איהם בעפרייט, ווייל מ'האט געזעהן מיט וועמען מ'האט דא צו טון.

שפעטער מיט עטליכע טעג האט ער זיך ווידער בעוויזען אויפ'ן נייעם מארק. עס איז געווען א מארק-טאג, ווען טויזענדער פויערים קומען אין פון די ארומיגע דערפער, גראבאקאפאטעל איז ארויף אויף א הויכען פאס און אנגעהויבען צו רעדען פאר די פויערים וועגען זיינע חלומות, וואס ער האט בייטאכט. וועגען דעם, אז גאט אליין האט מיט איהם גערעדט ביינאכט אין חלום און בעהייסען איהם געהן אנזאגען אלע מענשען, אז נאך היינטיגעס יאהר וועט משיח קומען.

ווי נאר די קריסטען האבען דערהערט די ווערטער, האט זיך אין זיי אנגעצונדען די רציחה און זיי האבען איהם גענומען הרג'ענען, שלאגען. מיט גרויס מיה האט איהם די פאליציי קוים ארויסגעראטעוועט פון זייערע הענט.

יעצט פאהרט ער ארום איבער די קלענערע שטעטלעך און דרשנ'ט ווייטער.

פערשטעהט זיך, אז אומעטום, בעזונדערס ביי יודען, דערקענט מען איהם תיכף. עס איז אבער נישט אויסגעשלאסען, אז דער „נביא" זאל ערגעץ וואו נישט ארויסרופען אן אומגליק אויף דער יודישער בעפעלקערונג.

די לעצטע נייעס איז, אז דער „נביא" קלייבט זיך צו פאהרען קיין דייטשלאנד, פראנקרייך און פון דארט קיין אמעריקע.

די בעסאראבער יודען וואלטען געווען זעהר דאנקבאר די טשינאווניקעס אויף עליס-איילאנד ווען זיי לאזען דוקא אריין דעם „נביא" קיין אמעריקע. דארט איז ער וועניגער שעדליך, ווי ביי אונז. און אויסער אלעמען, פאר וואס עפעס זאלען אויך די אמעריקאנער יודען נישט הנאה האבען?

יוד—נון.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער = שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 2-8 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראנקהייטען.

ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.

בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

נעמט אן אין דער לעמשניצע זנערושער 17 פון 6—7 אוו.

אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער ליידונג פון א. בעזמאן.

היינט, דינסטאג, דעם 12-טען, 9 אין אווענד

גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50

צום ערשטען מאל אין דעם סעזאן

„חאשע די יתומה"

אין 4 אקטען פון יעקב גארדין.

ס'נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, גייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.

אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

בילדונג אין סאוויעט=רוסלאנד

דער בעריהמטער אמעריקאנער פעדאגאג פראפעסאר פאול מאנראו האט בעזוכט רוסלאנד און דערצעהלט צ. א. פאלגענדעס:

ווען מען רעדט וועגען דעם איצטיגען רוסלאנד און זיינע אויפגאבען, האט מען אין זינען די פאליטישע און עקאנאמישע פראבלעמען. דאס איז וואס אינטערעסירט דער ברייטער וועלט.

אבער ווען מען איז אין רוסלאנד און מען בעקענט זיך מיט איהר אינצווענינסטען לעבען, דאן מוז מען זיך איבערצייגען, אז דאס וויכטיג-סטע אין דער גרויסער מדינה איז: איהר קולטו-רעלע טעטיגקייט; דאס הייסט, די ערציהונג פון די ברייטע פאלקסמאסען, און מען מוז צוגעבען, נישט קוקענדיג וואס איינער זאל נישט טראכטען וועגען דער רוסישער מלוכה אויפ'ן געביט פון פא-ליטיק, אז דאס וואס ווערט דארט געטון אויפ'ן ערציהונגס-געביט, איז פון דער גרעסטער וויכטיג-קייט.

נאר פון סאמע אנפאנג מוז פערשטאנען ווע-רען, ווען מען רעדט וועגען קולטור אין רוסלאנד, אז דאס איז צוזאמענגעקניפט מיט די אנדערע גע-ביטען, אז עס איז צייטענווייז אוממעגליך צו צו-טיילען דארט וואו עס פאנגט זיך אן דאס, וואס מען רופט פאלקס-בילדונג און וואו עס ענדיגט זיך פאליטישע פראפאגאנדע.

אהן ספק פעהלען אין רוסלאנד א סך זאכען, נישט אלץ איז נאך אין דער בעסטער ארדענונג: אבער מען מוז אויך צוגעבען, אז דאס פאלק לעבט איצט א סך בעסער, צופרידענער ווי אין די צייטען פון דעם אלטען רעזשים. דאס הייסט, ווען דארט האט נאך רעגירט דער צאר מיט זיינע מי-ניסטארען, כאטש אויך איצט זעהט איהר אויף שריט און טריט צייכענס פון דעם אלטען לעבען. אט געהמט, למשל, דעם ביוראקראטיזם, סיי אין הינזיכט פון סיסטעם און אויך וואס איז שייך דער גרויסער צאהל מענשען, וואס טוען נישט קיין אנ-דער זאך, ווי דינען דער מלוכה. אבער מען מוז פערשטעהן וואס עס האט ארויסגערופען דעם ביו-ראקראט אין דער נייער צייט, אונטער דעם סא-וויעטען-סיסטעם.

אמאל איז דער ביוראקראט, דאס הייסט, דער בעאמטער, געווען אנ'אפגעריסענע פון פאלקס-לעבען. ער איז זיך געווען א גאנץ בעזונדער זאך. די מאכט האט בעדארפט האבען א צאהל מענ-שען, וואס זאלע איהר שטיצען, וואס זאלען הא-בען אין זינען איהרע אינטערעסען, און דער טשי-נאווניק איז געווען געגען פאלק, מען האט איהם געהאסט און אויסגעמידען.

מען האט דעם איצטיגען ביוראקראט אויך נישט ליב, אבער דאס איז צוליב דעם, וואס מען האט זיך נאך נישט אפגעוואוינט פון קוקען אויף איהם ווי אויף אנ'אנשיקעניש, ווי אויף אייגעם, וואס איז געקומען נאר אנצוטון צרות די ברייטע פאלקס-מאסען. אבער דאס איז א מיספערשטענדע-ניש. היינט צו טאג זענען פערהאן צעהנדליגע-טויזענדער בעאמטע נאר דערפאר, ווייל די אלע צווייגען פון האנדעל און אינדוסטריע זענען אין די הענד פון דער מלוכה. די רעגירונג זוכט אריינ-צוקריגען אלע פאבריקען, אלע געשעפטען און זי

שטעלט אן אין די דאזיגע ערטער מענשען, וואס זאלען אכטונג געבען אויף דעם, אז אלץ זאל זיך פיהרען מיט ארדנונג; און ווען מען וויל קאן מען די דאזיגע מענשען אנרופען נישט בעאמטע, נאר פערוואלטער, זיי פערוואלטען מיט דער מלוכה-ווירטשאפט, און דאס איז א נויטווענדיגע זאך.

דאס לערנען מיט'ן פאלק איז נישט א זאך אן-און-פאר-זיך, נאר עס איז א מיטעל צו פער-שטארקען די פאלקס-ווירטשאפט. מען לערנט נישט גלאט אין דער וועלט אריין, נאר אז מען זאל צי-העהן פון דעם נוצען.

אט, למשל, לערנט מען מיט'ן פאלק ווי אזוי צו פיהרען די לאנדווירטשאפט אויף א וויסענ-שאפטליכען באדען. מען ווייזט איהם ווי אזוי צו פערגרעסערען די פראדוקציע, ווי אזוי בייצוקומען אלע-ליי אנשיקענישען, און עס איז פערהאן א פערצווייגטע טעטיגקייט אין סאוויעטען-פערבאנד ארום דעם דאזיגען געביט. ווייל רוסלאנד איז אן אגרי-קולטור לאנד.

מען לערנט מיט'ן פאלק ווי ארומצוגעהן ארום מאשינען. עס איז פערשפרייט אין רוסלאנד א גאנ-צע נעץ פון טעכנישע און אינזשיניערען-שולעס, אבער דאס איז נישט גלאט אין דער וועלט אריין, כדי ארויסצוווארפען אויפ'ן מארק טעכניקער,—נאר מען לערנט דאס פאלק אליין ווי ארומצוגעהן ארום די מאשינען, ווי צו פערריכטען ווען עפעס ווערט צעבראכען און ווי עס אויסצונוצען אויפ'ן בעסטען אופן, און עס פערשטעהט זיך, אז מען לערנט מיט די קליינע קינדער אין שולעס די געגענשטאנדען, וואס זאלען זיי דינען אין זייער לעבען, און דאס איז נישט אלץ.

כדי צו היילען קראנקהייטען, זענען פערהאן דאקטוירים, אבער אום צו פערהיטען, אז מען זאל נישט קראנק ווערען, מוז מען אליין זיין בעקאנט מיט היגיענע, מיט די מיטלען, וואס פערהיטען אונז פון קראנק ווערען, און עס איז נויטיג, אז יעדער איינער זאל וויסען די רעגלען פון ריינליכ-קייט און פון די פערהיטונגס-מיטלען. לערנט מען אין די שולעס וועגען ריינליכקייט און מען לערנט מיט די גרויסע ווי צו פערהיטען זייער געזונד און ווי אזוי צו פערהיטען דאס געזונד פון זייערע קינדער.

ווער לערנט? אין יעדען דארף ווערען איינ-געארדענט קולטור-צענטערס, וואו עס ווערען גע-האלטען לעקציעס פון יענע, וואס קומען פון צייט צו צייט אין דארף. עס ווערען געוויזען בילדער, וואס ציינען ווי אזוי מען קאן פערהיטען קראנק-הייטען און מגפות. עס זענען פערהאן רייזענדע שפיטעלער, עס זענען אויך פערהאן רייזענדע דאק-טוירים און זיי קומען נישט נאר צו היילען דעם קראנקען, נאר אויך צו פערהיטען, אז מענשען זא-לען נישט קראנק ווערען.

פאול מאנראו דערצעהלט, אז ער איז געווען 1500 מייל ווייט פון מאסקווע און ער האט דארט בעזוכט די אינסטיטוציעס. פון די 201 דערפער אין דער געגענד האבען זיך אין 65 געפינען גוט-איינגעארדענטע ביבליאטעקען און קולטור-צענ-טערס. אין אנדערע 65 האבען די איינוואוינער אליין איינגעארדענט צענטערס און ביבליאטעקען.

אין די אלע דערפער זענען געווען שולען, וואו ביי טאג האבען געלערנט קינדער און אין אווענד דערוואקסענע.

אין יעדען דארף, אין יעדען שטעדטעל ווער-פען זיך אייך אין די אויגען פלאקאטען, וואו עס רעדט זיך וועגען דעם ווי צו פערהיטען דעם גע-זונד און ווי צו פערהיטען דאס לאנד פון דעם פיינד. עס רעדט זיך אין זיי וועגען דער שעדליכ-קייט פון אלקאהאל, וועגען קינדער-ערציהונג און וועגען די קאנטר רעוואלוציאנערען, וואס ווילען אומברענגען דאס פראלעטארישע רוסלאנד.

און וואו איהר קומט אריין איז ריין און פיין. עס דאכט זיך אייך, אז איהר זייט אין א הויך-קולטורעלער מדינה, וואו די מענשען זענען וואוילהאבענד. אבער פרובט נאר אריינגעהן אין א הויז אין איהר וועט זעהן אייער טעות. עס איז די אלטע געשיכטע וועגען ענגשאפט, וועגען שמוץ און אפגעלאזטקייט. אויף שריט און טריט טרעפט איהר קינדער און קעלבלעך צוזאמען אין איין צימער.

עס איז, אלזא, אויף דער שול די אויפגאבע צו ערציהען די מענשען, אז זיי זאלען אין די היימען זיך אנהויבען אויפפיהרען גוט, אז עס זאל זיין ריין און היגיעניש. ווען מען איז גע-וואוינט צו קומען אין א ריינער, שעהן-בעלויכטע-נער שול, מוז מען זיך שעמען צו קומען א היים אין שמוץ און אפגעלאזטקייט. דערהויפט ווען מען פערשטעהט, אז דאס איז נישט גוט, אז עס איז נישט געזונד.

מען קאן אין רוסלאנד זיך נישט ערלויבען צו בילדען מענשען גלאט אין דער וועלט אריין, אז זיי זאלען זיין אינטעליגענטע מענשען. די בילדונג מוז ברענגען וועלכע נישט איז נוצען אין רעאלען זין. אויב נישט דאס, וואלט מען נישט געשאנקען קיין אויפמערקזאמקייט צו דעם.

מען וויל, אז די קינדער זאלען ערצויגען ווערען געזונד און שטארק, אז זיי זאלען האבען א בעסערען בעשמאק ווי זייערע עלטערען. מאכט מען, אז די קינדערגארטענס, וואו עס קומען די קלענסטע חבריה לייט, זאלען זיין ריין, זאלען זיין היגיעניש אויסגעשטעלט, און אין אלע דערפער, וואן דער אמעריקאנער געלערנטער איז געקומען, האט ער געפונען גוט-איינגעארדענטע קינדער-גארטענס, וואו מען האט זיי געגעבען גוטע שפייז און גוטע אמוזירונג.

עס מערקט זיך אבער וואס ווייטער, אז מען זוכט דאס פאלק זאל אליין בייטראגען פאר די דאזיגע זאכען. אזוי, למשל, זענען איצט פער-האן א סך דערפער, וואו עס געפינען זיך מוזע-אומס, וואס זענען געשאפען געווארען פאר'ן געלד פון פאלק; די איינוואוינער אליין בייסטיי-ערען זיך פאר די מוזעאומס.

אין עס איז דער פערלאנג פון די פיהרער, אז די קינדער זאלען אויסוואקסען גוט-ערצויגענע מענשען, אז זיי זאלען פון אנפאנג זעהן מיט זייערע אויגען וואס עס ווערט געטון אין זייער לאנד. צו דעם צוועק דערלאזט מען די קליינע קינדער אין די פאבריקען. זיי קומען אהין מיט זייערע לעהרער און זיי זעהען אלץ מיט די איי-גענע אויגען. מען נעמט זיי אין די מוזעאומס, אין די גרויסע געשעפטען, אין די פעלדער — אומעטום וואו עס געהט אן א טעטיגקייט, וואו מענשען שאפען עפעס.

רוסלאנד האט נאך שווערע אויפגאבען דורכ-צופיהרען אין עס קאן זיין, אז דאס זאל זיך איהר נישט איינגעבען, אבער אויב עס וועט זיך איהר יא איינגעבען צו עקזיסטירען, איז דאס א דאנק איהר קולטורעלער טעטיגקייט. ג. י. ט.

יודישע נייעס

דאנק פון פראפ. איינשטיין

פאר איינשרייבען איהם אין גאלדענעם בוך פון יודישען נאציאנאל=פאנד

ירושלים (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיט'ן איינטראגען דעם נאמען פון פראפ. אלבערט איינ-שטיין אין „גאלדענעם בוך" פון יודישען נאציאנאל-פאנד, האט פראפ. איינשטיין צוגעשיקט דער הויפט-דירעקטאריע פון נאציאנאל-פאנד א בריף, אין וועלכען ער דריקט אויס זיין דאנק און וואונשט דעם העברעאישען אוניווערזיטעט, ער זאל זיך פערוואנ-דלען אין א גייסטיגען צענטער פון יודישען פאלק.

רעמארק'ס בוך בעזייטיגט

פון דער גרעסטער ענגלישער ביבליא=טעק אין ירושלים

ירושלים (יט"א) לויט אנ'אנשטימיגען בע-שלוס פון דער פערוואלטונג איז רעמארק'ס בוך „אויפ'ן מערב-פראנט קיין שום נייעס" בעזייטיגט געווארען פון דער גרעסטער ענגלישער עפענטליכער ביבליאטעק אין ירושלים „נארועמפטאן קארפאריישן פרי ליבררי".

רעמארק'ס בוך איז שטארק פאפולער אין ארץ-ישראל און איז ערשינען אויך אין א העב-רעאישער איבערזעצונג.

די זאמלונג פון יודישע אלטער-טימליכקייטען אין דייטשלאנד

ברעסלוי (יט"א) דא איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון „פעראיין פון יודישען מוזעאום" אין ברעסלוי, אויף וועלכער דער פארזיצער פון פעראיין ה' מאקס זילבערבערג האט בעריכטעט וועגען מצב פון די זאמלונגען פון די יודישע אל-טערטימליכקייטען, וואס האבען שוין איצט א בע-דייטענדען ווערט.

אין מערץ 1930 ווערט געפלאנט א זיצונג פון דער ארבייטס-געמיינשאפט פאר זאמלונגען פון יו-דישער קונסט און אלטערטימליכקייטען" אין בערלין, אויף דער בעראטונג וועלען צ. וו. אנד. בעטראכט ווערען פארשלאגען וועגען פערטיילונג פון דער ארבייט, שאפען א פאטאגראפישען ארכיוו, שאפען א צענטראלע אויסשטעלונג, אויסטוישען דובלע-טען א. א. וו.

דער טאלפע-מענש

(53 (סענסאציאנעלער ראמאן)

— כלאראל-נידראט, — האט מאריס ערנסט איבערגעחזרט.

— מען רופט עס אויך „טויט-טראפענס", — האט זיך נעווען אפגערופען — דער האינער שלאף-מיטעל איז זעהר אין גאנג ביי די רויבער, וואס בעארבייטען שכור'ע מאטראסען. עטליכע טרא אין א גלאז וויין, און — איהר האט גענוג!

מאריס האט ווידער גענומען דאס פלעשעל.

דאס איז געווען א געוועהנליך פלעשעל אומ-געפעהר אזא, וואס מען פערקויפט אין זיי גיפט. אויפן גלאז האבען זיך טאקע בולט געזעהן די אותיות „גיפט".

— קיין סימן צעטעל איז נישטא! — האט ער געזאגט.

— און אפשר האט עס אויך קיין שום שייכות מיט'ן געהיימען אויטאמאביל, — האט דאס מיידעל געענטפערט — איך מאך נאר השערות, מעהר גארנישט.

— וואו איז געווען דאס פלעשעל?

— אין ריוו, וואס איז אויף יענעם ארט זעהר טיף, און איז איצט פערפולט מיט וואסער. צום גליק אבער האט זיך דאס פלעשעל נישט צוגע-קוילערט צום וואסער. דאס איז — ענטדעקונג נו-מער איינס. און אט איז נומער צוויי!

זי האט פון איהר האנד-בייטעל ארויסגענומען א מארנעם שטיקעל שטאל, וואס איז געווען אפגע-בראכען פון בייד'ע עקען.

— קאנט איהר מיר זאגען, וואס דאס איז אזוינס?

— ניין, דאס פערשטעה איך שוין גארנישט, — האט רושעק געזאגט, און איבערגעגעבען דעם שטי-קאל שטאל מאריס'ען.

— איך ווייס יא, וואס דאס איז, ווייל איך האב עס געזעהן אין דער סטודיע, — האט גע-זאגט דאס מיידעל — און איהר ווייסט עס אויך, נישט וואהר, מיסטער בראקמאן?

מאריס האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ.

— דאס איז א קייט-רינג פון א האנד-שלאס— האט ער געזאגט.

דאס שטיקעל שטאל איז געווען פערזשאווערט, הגם ארעליע האט געזאגט, אז זי האט עס שוין גע-פרובט אפפוצען.

— אט דאס זענען די צוויי חפצים וואס איך האב געפונען... צו וואסערע אויספיהרען איך בין געקומען קאן איך אייך בכלל נישט זאגען, ווייל איך בין בכלל נישט געקומען צו קיין אויספיהרען...

— די דאזיגע חפצים האבען בשום אופן נישט געקאנט ארויסגעווארפען ווערען פון דעם אויטא — האט זיך מאריס אפגערופען — נאר פונדעסטוועגען איז דא א סיבה צו טראכטען אז דער אינהאבער פון אויטא האט אויסגעקליבען אט דאס איינזאמע ארט, כדי צו בעפרייען זיך פון געגענשטאנדען, וועלכע ער האט נישט געוואלט האלטען ביי זיך אינדערהיים, ער האט זיי, עלבסטפערשטענדליך, געקאנט אריינ-ווארפען אין ים, אבער איך האלט אז דא איז עס איהם געווען בעקוועמער ארויסצופיהרען. איך וועל די ביידע זאכען פערהאלטען ביי זיך.

ער האט די צוויי חפצים איינגעוויקעלט אין פא-פיר און אריינגעלעגט אין טאש.

נאך דעם איז דער שמועס אריבער אויף פילם-ענינים.

— מארגען — האט געזאגט געוואוסט — מא-כען מיר אויפנאהמעס אין „גריף טאוערס", אין דעם טורעם גופא...

קאפיטעל אכט-און צוואנציג

דער טורעם

מאריס איז געווען אביסעל צורודערט.

ער האט זיך בעצוינגען צום צוגעמאכטען אויטאמאביל א סך ערנסטער, ווי דאס מיידעל האט זיך דערויף פערקוקט.

ובפרט האט ער נישט געוואוסט, וואס צו מיינען, וועגען דער איינלאדונג, וואס ארעליע האט בעקומען אריינצוגעהן אין אויטא.

צוליב דעם גאנג פון די געשעהענישען אין די לעצטע טעג האט ער גענומט איבעררייסען די אב-סערוואציע מיט דער הילף פון געהיים-אגענטען, א-בער דעם מיידעלס הויז.

איצט אבער האט ער בעשלאסען די אבסער-וואציע צו בענייען.

אפפיהרענדיג ארעליען אהיים, איז ער אפגע-טראטען צו דער פאליציי, און געמאלדען דארט, וואס ער פערלאנגט.

ער האט זיך דארט געמוטשעט א לאנגע צייט אויס'טענה'ן ביז ער האט גע'פועל'ט דאס זיי-ניגע.

גלייך דערנאך האט ער זיך צוריקגעקעהרט צו נעוובארט'ן.

ער האט גענוי און אויפמערקזאם בעטראכט דאס פלעשעל און דעם אפבראך פון רינג.

דער כלאראל-נידראט איז טאקע א שלאף-מיטעל, אבער צו וואס דער „קעפ-פאנגער" האט געברויכט דעם מיטעל האט ער נישט געוואוסט, און נישט געקאנט פערשטעהען.

ער האט דאן בעטראכט דעם שטיקעל שטאל: מ'האט געדארפט צו האבען איבערמענשליכע כוחות, כדי צובראכען עס.

דאס איז געווען א הארבע רעטעניש פאר איהם, ווער האט עס געקאנט איבערברעכען.

איידער לייגען זיך שלאפען, האט ער זיך ארורכגעשמועסט טעלעפאניש מיט'ן אינספעקטאר לאיל, וועלכער האט דיזשורירט אין „גריף-טאוערס".

קיין שום נייעס איז נישט געשעהען, און דאס לעבען איז, ווייזט אויס, געגאנגען דעם נארמאלען וועג.

דעם אינספעקטאר האט איינגעלערענט צו זיך דער מיסטער גרעגארי, וועלכער האט איהם געמאל-דען, אז באג'ן האט מען נאך אלץ נישט געפונען.

— איהר וועט דארט מוזען בלייבען די היינטיגע נאכט. — האט מאריס געזאגט דעם אינספעקטאר.

— אבער מארגען וועלען מיר פון דארט אראפנעהמען די רעזשורסטווע. דער אויספארשונגס-אמט האט פעסטגעשטעלט, אז מיסטער גרעגארי האט נישט קיין שייכות מיט'ן פאס-מארד.

(פארטזעצונג קומט).

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג!
דאס גרויסע בעלעהרענד בילד א. נאמען:

די צוקונפט און דאס לעבען פון א פרוי

יעדער איינציגער מוז זעהען דאס בילד.
פערגרעסערטער ארקעסטער. •• פערגרעסערטער ארקעסטער.

פעלץ-ווארען
קען מען קויפען אמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען
נאר ביי דער לאנגיעהריגער פירמע
ל.ב. פעפער, ווסכאדניא 42, טעל. 178=04
בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן ארט.
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רייעל.

פעלץ-ווארען אלער ארט
צו קאנקורענץ-פרייזען
לויט די נייעסטע מאדעלן אין א רייכן אויסוואל
ווי אויך ענגלישע פעלעכלעך, אלערליי רעפעראטורן אויף די בעסטע בעדינגונגען עמפפעהלט
I. SZWARCMAN
Narutowicza 42, tel. 1,66-31
בעמערקונג: קירזשנער- און שניידער-ווערקשטעל אויפ'ן ארט. 1122

קאלאשען, שניעגאוצעס און שטיוועל
„PEPEGE"
צו פאבריקס-פרייזען. ■ הורט און דעטייל.
M. JOSKOWICZ, Łódź, Piotrkowska 9, Tel. 177-63

הורט! **אכטונג!!!** דעטייל!
צום ווינטער-סעזאן זענען מיינע לאנג-יעהריגע לאגערס פערזעהען מיט א רייכן אויסוואהל פון פערשידענע
קאלאשען, שניעגאוצעס
צו קאנקורענץ-פרייזען
ביי **ה. פרענקעל**, פעטריקאווער 32 און ווסכאדניא 56.

ווען לוקוללוס וואלט היינט געלעבט
וואלטען אויף זיין טיש זיך באוויזען די ערשטקלאסיגע בע'טעם'טע נארוועגישע הערינג (Kippered Herrings) צוגע-ריכט אויף א נייעם גאר אויסגעצייכענטען אופן. ס'איז גארנישט קיין וואונ-דער, וואס מפונקים לויבען אויס די צפונ'דיגע הערינג, ווייל די בעל-הבית'טע האט נישט קיין שום דאגה מיט'ן צו-ריכטען, ווייל דער קאפ, עק און שיפען זענען בעזייטיגט און מ'קען גלייך פון דער שאכטעל איבערלעגען אויפן טעלער.

פאר אן אפצאהל פון איינציגע 5 זל. מאנאטליך
נעהמען מיר אן צו א שטענדיגער קאנסערוואציע ראדיא-אפאראטען פון אלע סיסטעמען, צו-זאמען מיט'ן לאדענען פון אקומולאטארען און רע-פעראטור פון דיזעלבע. גרויסע בעקוועהמליכקייט פאר אלע אפאראט-בעזיצער, ווייל ס'פאלט אב די שטענדיגע זארג וועגען דעם נישט-פונקציאנירען אין די אממייסטען נעוואונשענע טעג.
Polskie Radjo
Inż. J. KRZYŻANOWSKI i S-ka
Andrzeja Nr. 4.

אשטריקער
אויף פ.-ד.-קראפט זוכט בעשעפטיגונג. צו ערפאהרען טעל. 162-57 פון 10–2 נאכמ. און פון 6–9 אוונד. 11622

כ'זוך א צימער
אלס סוב-לאקאטאר. צו ערפאהרען ביים צייטונגס-פערקויפער, זגערזשער 10

ZAGINĄŁ
kwit inkasowy № 7197 na imię Szlamkowicza, Kalenbach 14 na weksel № 20311 na zł. 40. — pł. 2/11 29 w Brzezinach wyd. przez Staromiejską Kasę Ludową w Łodzi, Plac Kościelny 4. Kwit niniejszy unieważnia się zwrócić do Szlamkowicza, Kalenbacha 14.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
פאר פאר חענערישע הויט-קראנקהייט, פון מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסולטאציע מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ, עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעהמען אן א ד״ר-דאקטאר נאר קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— באזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. —
הויזן 3 זל.

Dr. ADAM GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און חענערישע קראנקה רענטגען און ליכטהיילאינגען.
נעמט אן פון 4—7 אין אוונד

סוחרים און פאבריקאנטען
פערלירט נישט אייער האפנונג
ווען איהר קריגט א פראטעסט ווערט נישט פער-צווייפעלט קומט גלייך צו לויפען אין ביורא
„VERITAS"
פיעטריקאווער 31, טעל. 1,27=53
דארטען ווערט גלייך פערטיידיגט אייערע אינטערע-סען ווי אויך אלע ארט סאנדאווא אפאר-לאשצאווא, ס'ווערט געשריבען ביטעס ציווילנא, האנדלאווא, אדוואלאניעס קארנא, קלאזולעס, זאבעזפיעטשעניעם אויף אלע שטעט אין פוילען, אינטערציזיעס, היפאטעקען, שותפות-אקטען. מיר נעמען אן אדמיניסטראציע פון הייזער. מיר שיקען ארויס אייגענע אינקא-סענטען אויף דער פראווינץ מיט אייגענע קאסטען. איבערזעצונג אין אלע שפראכען. יורידישע עצות אומזיסט פון 5–7. די ביורא איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונד. מיט אכטונג
ביורא „VERITAS" Piotrkowska 31, tel. 1,27-53

Dr. med. J Sadokierski
כטאמאטאלאג
ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע
צאהנפלייש-קראנקהייטען
רענטגען-דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3–7.
פיעטרילאווער 164, טעל. 27-83

Dr. med. J. Szmerłowski
פרויען-קראנקהייט
17 פיעטרקאווער 17
נעהמט אן פון 4—7 נאכמיטאג

מאשינער און אונטער-מאשינער
פון דאמען-מאגאזין-פאך קענען זיך מעלדען פון זאפארט ביי
פאזשענטשעווסקי צעגעלניאנא 61.

PRACOWNIA JUBILERSKA
[illegible]

DR. MED. L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און הארן-קראנקהייטן
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4–7 אוועגד.
צוריקגעקעהרט.

Dr. med. B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון $8-9^1/_2$ פריה און פון $3^1/_2-4^1/_2$ נאכמ.

Dr. med. J. BETTE
ספעציאליסט פון אינערליכע און קינדער-קראנקה.
Piotrkowska 6, tel. 44-95
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8–11 פארמ. און פון 4–6 נאכמ.

צאהן-ארצט St. Gelberg
וואוינט יעצט
14 Zawadzka 14
נעהמט אן פון 10–2 און פון 4–7 אין

כי יהי' ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט!!!
זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין רעכטסקאנסולענטען-ביורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
טעלעפאן 48-79
וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלאזולעס, זאבעזפיע-טשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, שותפות-אקטען וועגען דירות אין או-רושאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פעטריקאווער 17.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 5–9 אוועגד.
באזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

לעכער מאשינאווע
ווערען אנגענומען אויסצו-נייהען צו ביליגע פרייזען
ביי ג. נארדמאן
29 צעגעלניאנא 29

Dr. med. W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אן פון 6–8 אוועגד

א צימער און א קוך
אדער 2 צימערן אהן א קיך מיט א בעזונדערן איינגאנג אלס סובלאקא-טאר אויף חודש-געלד ווערט פון זאפארט געזוכט. אפערטען אין אדמ. פאר „B. Z."

האללא! האללא!
סלינג טעל. 1,63-30
„Pogotowie krawiecka Kiersza" 91 זשעראמסקא
רוג-נעהעלב. — מאסענמאלע אויפפרישונג פון גארנימור 3 זל. א קלייד 2.80 זל. פאלטען פאר 3 זל. צוזאמען מיט'ן אפנעמען און אפשיקען. עק-ספרעס חערט געוואשען, גע-פארבט, איבערגעארבעט, גע-ניצעחעם, קינסטליך געצע-יעחעם. מיר פארבען און חאשען פוטערס לויט'ן לעצ-טן סיסטעם. 10075

אנ'ארט צו שלאפען
פאר א ערענטליכען יונ-געמאן. צו ערפאהרען פיעטריקאווער 33, אין 2. הויף, פארטער.

א פראנטאווע עק-געוועלב
מיט 2 שויפענסטערס, מיט ערשטקלאסיגער איינריכ-טונג ביליג צו פערקויפען צוליב אבריזע. צו ער-פארען דרעווונאווסקא 34 ביי שיוועק.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
משעוויגער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד״ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר	4½—5½
ד״ר פערשנער קינדער-קראנקה.	4½–5 11–9
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—[illegible]
ד״ר לוביאש הויט און געשלעכטס-קר.	1½—12½
ד״ר שמירנעלד נערווען און גמפעטיגע קר.	2—1
ד״ר נאכלבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד״ר ווייס כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד״ר שפרלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—5½

ספעציעל-טערעפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. און [illegible] ... [illegible]
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט.
ד״ר לאזשינסקי [illegible]
צאהן-ארצט 1—10 6—3
[illegible]
די לעטשניצע איז אויך [illegible]

[illegible] 6 זל. [illegible] 8 זל. [illegible]

אנאנסען-פרייז [illegible] 10 גר. [illegible] 60 [illegible] 12 [illegible] 50 [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzostowski i D. [illegible] Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
[illegible] i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska [illegible]